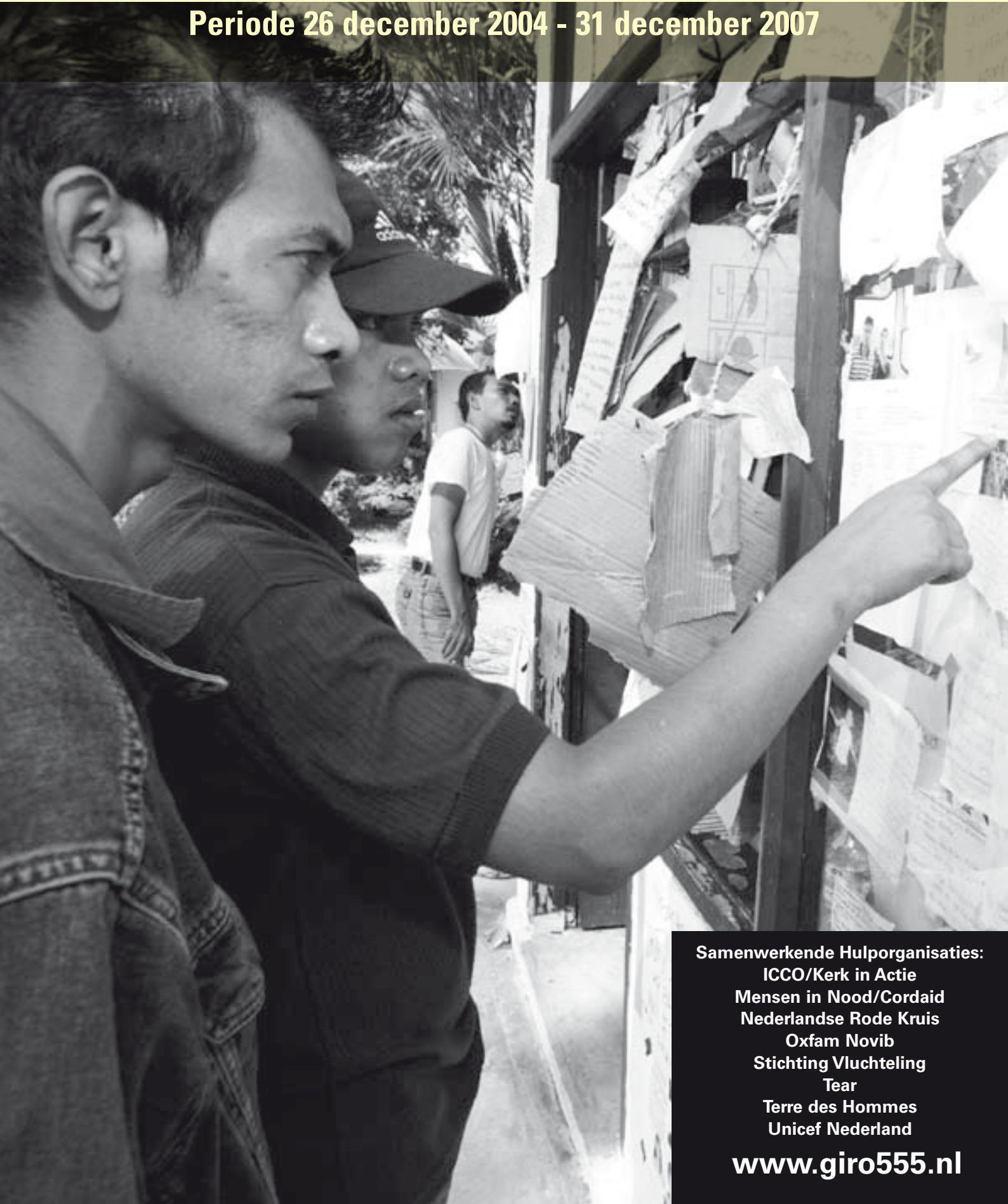

Eindrapportage SHO-actie

Help slachtoffers aardbeving Azië (Tsunami)

Periode 26 december 2004 - 31 december 2007

Samenwerkende Hulporganisaties:

ICCO/Kerk in Actie

Mensen in Nood/Cordaid

Nederlandse Rode Kruis

Oxfam Novib

Stichting Vluchteling

Tear

Terre des Hommes

Unicef Nederland

www.giro555.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Verslag Commissie van Toezicht	3
1. Inleiding	4
2. De Samenwerkende Hulporganisaties	5
3. Werkwijze van de hulpverlening	6
4. Financiële rapportage	9
5. Indonesië	14
6. Sri Lanka	18
7. India	21
8. Somalië	24
9. Birma	26
10. Thailand	27
11. Geleerde lessen	29
12. Samenvatting	32
13. Assurance-rapport	36
14. Toelichting Unicef	38
15. Adressen en contactpersonen	39

Voorwoord

Natuurrampen zijn er altijd geweest en zullen er altijd blijven. Maar de tsunami die op Tweede Kerstdag 2004 toesloeg, overtrof alles. Tien landen werden getroffen en 228 duizend mensen verloren het leven. Daarnaast raakten miljoenen niet alleen hun dierbaren kwijt, maar ook hun huizen, bedrijven en dus bron van inkomsten. Vrijwel onmiddellijk na de ramp, startten de Samenwerkende Hulporganisaties een nationale actie. De ongekende ramp zorgde voor een ongekende opbrengst: Nederland bracht ruim 200 miljoen euro bijeen voor de slachtoffers van de tsunami.

Na een eerste periode van noodhulp, konden de hulporganisaties beginnen aan de wederopbouw. Dat nam lange tijd in beslag. De verwoestingen waren enorm en niet alles kon worden teruggebouwd op de plaats waar het vóór de tsunami stond. De wederopbouw gaat natuurlijk ook nu nog door, maar alle projecten die zijn bekostigd met SHO-gelden zijn inmiddels afgerond.

Ongeveer 3 miljoen mensen kunnen weer verder. Ze hebben een dak boven hun hoofd, eten en drinken, onderwijs en inkomen uit arbeid. Ook is er gewerkt aan trainingen en nazorg. Kortom, veel mensen staan er beter voor dan vóór de tsunami. Dat kon alleen dankzij uw steun.

Vanwege de enorm hoge opbrengst ligt er meer dan ooit een verantwoordelijkheid bij de SHO om goed verslag te doen van alle projecten en de financiële onderbouwing. Dit eindverslag is een transparante, geconsolideerde verantwoording van

alle deelnemende organisaties. In totaal was er bijna € 199 miljoen beschikbaar voor projecten. Ruim € 198 miljoen is besteed. Een bedrag van ruim € 150.000 is in 2008 nog besteed aan projecten in Sri Lanka. Het overige bedrag (€ 730.000) is teruggestort op giro 555 en zal bij een volgende SHO-actie worden ingezet. Het overschot is ontstaan door een hogere rente dan verwacht en lagere projectkosten.

Het verdriet en gemis neem je niet weg met geld. Wel hebben de SHO geprobeerd de slachtoffers randvoorwaarden voor een nieuw bestaan te bieden.

Uw hulp was daarbij onontbeerlijk. Daarvoor zeg ik u hartelijk dank!

*Jan van Doggenaar
ICCO & Kerk in Actie
Voorzitter tsunami actie SHO*

Verslag Commissie van Toezicht

De Commissie van Toezicht heeft op verzoek van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) het eindverslag over de SHO-actie "Help slachtoffers aardbeving Azië" (tsunami), over de periode 26 december 2004 t/m 31 december 2007, beoordeeld.

De Commissie heeft vanaf 2005 toezicht gehouden op de bestedingen van de geworven gelden en de rapportages van de SHO hierover. Daarbij heeft er geregeld overleg plaatsgevonden met directeuren van deelnemende organisaties en de externe accountant Dubois & Co Registeraccountants.

De leden van de Commissie hebben veel waardering voor de inzet van de Samenwerkende Hulporganisaties, de acht vaste SHO-deelnemers en tien gastdeelnemers en andere betrokken Nederlandse organisaties die het ingezamelde bedrag van € 208 miljoen binnen de gestelde termijn hebben besteed. Na de verwoestende tsunami op 26 december 2004 boden deze organisaties samen met lokale partnerorganisaties en internationale koepels noodhulp en werkten zij aan de wederopbouw van de getroffen gebieden. De Commissie van Toezicht is alle betrokken organisaties erkentelijk voor de inspanningen, die zij hebben geleverd.

De Commissie onderstreept het belang van een goede verantwoording door de Samenwerkende Hulporganisaties aan het Nederlandse publiek en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit is eens te meer noodzakelijk gegeven de enorme omvang

van de ramp, de complexiteit van de hulpverlening en het hoge profiel van de actie. Alle deelnemende organisaties hebben bij hun eindverantwoording een goedkeurende assurance-rapport gekregen, met uitzondering van Unicef, die een verklaring van oordeelonthouding kreeg. Hetgeen nader toegelicht is op pagina 38.

Dit eindverslag, volgend op acht tussenrapportages die de SHO heeft gepubliceerd, is ter beoordeling aan de Commissie voorgelegd. De Commissie is van mening dat dit eindverslag, zowel inhoudelijk als financieel, een goed inzicht geeft in de ontvangsten en bestedingen van de SHO actie "Help slachtoffers aardbeving Azië" (tsunami).

Commissie van Toezicht,

Dhr. H.E. Koning, voorzitter

Mw. P.L. Meurs

Dhr. H.G. Dix

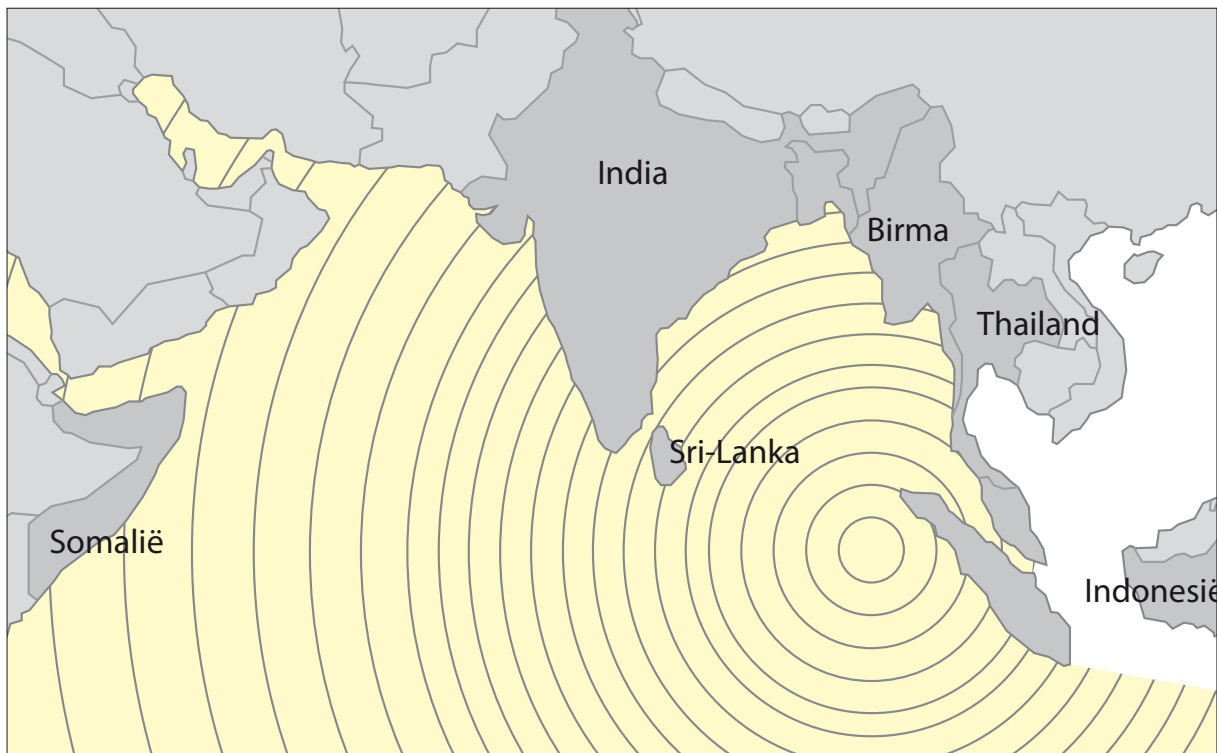
Dhr. G.J.M. Braks

Dhr. W. Breedveld

Utrecht, november 2008

Ravage na de tsunami in Indonesië

1. Inleiding

De Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) leggen in dit eindverslag verantwoording af over de bestedingen van de giften voor de actie 'Help slachtoffers aardbeving Azië'. Na de tsunami van 26 december 2004, werd mede dankzij de televisieactie in samenwerking met de Publieke Omroep en de commerciële zenders SBS6 en RTL4, een totaal van ruim € 203 miljoen aan giften ontvangen op giro 555.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken verhoogde dit bedrag met € 5 miljoen, dat in deze eindrapportage is meegenomen. De bestedingstermijn van de gelden liep tot 31 december 2007¹⁾. Deze eindrapportage is dan ook de afronding van de Nationale Tsunami Actie van de SHO. Dit eindverslag is gebaseerd op de eindrapportages van achttien Nederlandse hulporganisaties, die rechtstreeks geld hebben ontvangen van giro 555 voor de hulpverlening aan de slachtoffers van de tsunami. In deze eindrapportages is op vooraf afgesproken wijze informatie gegeven over de bestedingen, uitgevoerde projecten, bereikte doelgroepen en natuurlijk de behaalde resultaten. Elke aangesloten hulporganisatie heeft per land onderscheid gemaakt naar verschillende sectoren waarover het SHO-geld is verdeeld. SHO-lid- en gastorganisaties baseren de informatie op periodieke verantwoording, verslagen, rapportages uit het veld en veldbezoeken. Dit rapport is de inhoudelijke en financiële samenvatting van al deze rapportages samen.

¹⁾ Met uitzondering van Sri Lanka (30 juni 2008)

2. De Samenwerkende Hulporganisaties

2.1 SHO algemeen

In Nederland werken acht organisaties samen als de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO). Bij grote rampen werven ze samen fondsen om de getroffen te helpen. Daarnaast geven de SHO informatie over de situatie in een rampgebied en rapporteren zij gezamenlijk over de besteding van het opgehaalde geld.

2.2 Nationale Tsunami-actie

In samenwerking met de NOS, publieke en commerciële omroepen werd op 6 januari 2005 een inzamelingsactie op de televisie uitgezonden. Miljoenen Nederlanders zien de televisieactie en een recordbedrag van ruim € 208 miljoen euro (inclusief de bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken) wordt opgehaald.

Aan het begin van de actie is besloten om 10% van de particuliere inkomsten (van € 203 miljoen) opzij te zetten voor Nederlandse organisaties die geen lid zijn van de SHO. Deze organisaties konden bij de SHO een voorstel indienen voor financiering. In totaal werden tien voorstellen goedgekeurd. Deze projecten samen kostten € 15,7 miljoen, wat neerkomt op 8% van de particuliere inkomsten. De overige 2% is onder de lidorganisaties verdeeld. De tien gastorganisaties voor deze actie waren: Hivos, Habitat for Humanity, Plan Nederland, ZOA Vluchtelingen zorg, Save the Children, CARE Nederland, SOS Kinderdorpen, TNT/WFP, Family Help Programme en World Vision Nederland. Naast deze gastorganisaties zijn via de lid- en gastorganisaties nog eens 54 Nederlandse organisaties gefinancierd om projecten uit te voeren in het rampgebied. In totaal is het geld van giro 555 door 72 Nederlandse hulporganisaties en hun partners besteed.

De ramp werd steeds groter

Het begon als een zware aardbeving in de zee. Hier in Nederland lazen mensen op de vroege ochtend van Tweede Kerstdag de eerste berichten. Radio, televisie, teletekst en internet hadden het over een zeebeving in Zuid-oost Azië. De eerste amateurbeelden van toeristen in Thailand brachten al een schok teweeg. Toch was ook toen de omvang van de ramp nog niet duidelijk. 'Zeebeving eist 12.000 levens' stond 27 december in de krant. Een week later meldde een andere kop: 'Dodental loopt op tot 130.000'. Uiteindelijk verloren 230.000 mensen het leven door de tsunami en was de verwoesting onvoorstelbaar groot. Gelukkig werd de impact van de ramp door de hulporganisaties snel onderkend en kon de enorme operatie beginnen.

Dit beeld stond symbool voor de SHO-actie.

3. Werkwijze van de hulpverlening

Medische hulp in de noodopvang.

3.1 Gevolgde principes

De overgrote meerderheid van de deelnemers aan deze SHO-actie onderschrijft de principes van de 'Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and NGO's in Disaster Relief'. Dit betekent onder meer dat:

- de hulpverlening gebaseerd moet zijn op werkelijke behoeften;
- de hulp gebaseerd moet zijn op de lokale capaciteit en moet leiden tot versterking van lokale capaciteit;
- de hulp onpartijdig en zonder onderscheid moet zijn;
- de hulp in het culturele patroon van het land moet passen.

De deelnemende organisaties hanteren het "Do No Harm"-principe. Dit betekent dat geprobeerd wordt te voorkomen dat de hulpverlening leidt tot (vergroting van) spanningen en conflicten. In het verleden is gebleken dat hulp kan leiden tot bijvoorbeeld een verstoring in het milieu of spanningen binnen een gemeenschap. Dit principe is vooral

toegepast in Somalië, Sri Lanka en Atjeh, waar tijdens en na de tsunami conflictsituaties waren en zijn. Daarnaast is gestreefd naar een wederopbouw-plus situatie, anders gezegd 'building back better'. Een voorbeeld daarvan is het bouwen van aardbevingsbestendige huizen. Getroffenen kregen betere huizen dan ze hadden vóór de tsunami.

3.2 Samenwerking

Om goed aan te sluiten bij de vraag en cultuur van de getroffen, is zoveel mogelijk samengewerkt met partnerorganisaties, autoriteiten en lokale bevolking. Deze partnerorganisaties werkten vaak al vóór de tsunami in de getroffen gebieden. Hierdoor waren de internationale koepelorganisaties in veel gevallen goed op de hoogte van de lokale situatie en was het gemakkelijker de bevolking te betrekken bij de projecten. Omdat deze organisaties al gevestigd waren in het gebied, kan aangenomen worden dat de partnerorganisaties ook na het vertrek van de internationale hulporganisaties blijven.

3.3 Coördinatie hulpverlening

Vanaf het begin hebben partnerorganisaties en internationale koepelorganisaties samengewerkt met de centrale overheid en lokale autoriteiten in de getroffen landen. Voor de coördinatie van de hulpverlening kon een getroffen land de assistentie inroepen van de Verenigde Naties (VN). De humanitaire organisatie OCHA ('United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs') zette zich in Indonesië, Somalië en Sri Lanka in om de humanitaire hulp te coördineren.

In Indonesië, Sri Lanka en India zijn coördinerende overheidsinstanties opgericht. De BRR ('Badan Rehabilitasi dan Rekonstruksi') in Indonesië gaf leiding aan planning en uitvoering en was verantwoordelijk voor de regelgeving. Op provinciaal niveau werkte de BRR bevredigend, maar in de districten was de capaciteit van de BRR aanvankelijk beperkt. TAFREN ('Task Force for Rebuilding the Nation') en later RADA ('Reconstruction and Development Agency') in Sri Lanka waren belast met de planning en coördinatie van de projecten voor de tsunamihulp. Op nationaal niveau is er betere aansluiting tussen donoren en de overheid gekomen. TAFREN/RADA en de Verenigde Naties hebben een 'donor assistentie database' opgezet. Dit was een goed hulpmiddel om beter inzicht te krijgen in de activiteiten en plannen van donoren. Helaas werden niet alle activiteiten aangemeld, wat de coördinatie en afstemming bemoeilijkte. In India werd de hulp vooral gecoördineerd door de overheden van de getroffen deelstaten en de federale overheid. In India zijn coördinerende overheidsinstanties opgericht met vertegenwoordigers uit de (I)NGO- en VN-sector.

Een boot is door de tsunami op een huis terecht gekomen.

Naast deze overheidsinitiatieven ondernamen de NGO's zelf ook actie om hun activiteiten te coördineren. Ze organiseerden coördinatiebijeenkomsten en speciale sectorbijeenkomsten waar activiteiten toegelicht en afgestemd werden en de rollen en verantwoordelijkheden werden besproken. De Nederlandse organisaties probeerden ook de samenwerking tussen (partner)organisaties te stimuleren en zetten hiertoe adviseurs in om tot betere coördinatie te komen.

Al deze activiteiten waren erop gericht de overlap van hulpactiviteiten tot een minimum te beperken. Dit werd niet alleen tijdens het uitvoeren van de projecten gedaan, maar ook bij evaluaties.

Leren via de radio

Uit psychosociaal onderzoek bleek dat veel kinderen en jongeren een onderwijsachterstand hadden opgelopen als gevolg van de tsunami. Een 'Radio Tuitio-project' werd gestart om hier verbetering in te brengen. Via de radio werden elke avond bijspijkerlessen uitgezonden voor Engels, rekenen, wiskunde en scheikunde. De lessen werden afgewisseld met berichten over kinderrechten en kindbescherming.

3.4 Verbetering hulpverlening

De grote verwoesting en het enorme aantal hulpbehoevenden hebben de hulporganisaties voor veel uitdagingen geplaatst. Om zo goed mogelijk om te gaan met knelpunten en te leren van ervaringen, werden vele evaluaties ingebouwd. De SHO-leden en -gastleden hebben ieder een eigen evaluatiesysteem om de efficiëntie, effectiviteit, impact en duurzaamheid van hun tsunami-projecten te beoordelen en om hieruit lessen te trekken.

Een interne evaluatie van de met SHO-gelden betaalde tsunami-programma's van de SHO-lid- en gastorganisaties werd in december 2006 afgerond. Het rapport bevatte relevante conclusies en aanbevelingen die de SHO konden gebruiken bij de verbetering van de kwaliteit van hun interne processen en programma's.

Ook werd er internationaal geëvalueerd. Een internationaal initiatief, de 'Tsunami Evaluation Coalition' (TEC), werd opgericht voor evaluatie van de tsunami-hulpverlening in de eerste elf maanden na de ramp. De TEC heeft vijf thematische evaluaties uitgevoerd, waarbij de hulpverlening door de SHO ook aan bod is geweest. In juli 2006 heeft de TEC hierover een rapport uitgebracht.

Naar aanleiding van het TEC-rapport organiseerden de SHO in september 2006 een conferentie. Vertegenwoordigers van de SHO-lid- en gastorganisaties discussieerden daar over de belangrijkste conclusies van het TEC-rapport en de concrete follow-up. Ook andere belangrijke thema's die in het TEC-rapport bijna niet aan de orde kwamen, zoals humanitaire hulp in een conflictsituatie, een rechtenbenadering voor humanitaire hulp en aandacht voor gelijkheid tussen man en vrouw, zijn op de conferentie besproken. Vanuit de uitwisseling tussen de organisaties werden strategieën en beleid aangescherpt om de kwaliteit van de hulpverlening verder te verbeteren.

Boten op Sri Lanka

Al snel na de ramp bleek dat er op korte termijn een grote behoefte was aan vissersboten. De capaciteit van lokale organisatie was onvoldoende om snel een dergelijk project op te starten en daarom is besloten de productie van kano's zelf te managen en de distributie te organiseren in samenwerking met lokale organisaties.

De kano's werden van polyester gemaakt volgens een concept dat al 20 jaar van toepassing is in Sri Lanka. De vissers bepaalden het uiteindelijke model. De diverse bevolkingsgroepen aan de kust hebben ieder hun eigen visgewoontes en de kano's moesten daarom vele kleine verschillen in hun ontwerp hebben. Door 10 scheepswerven werden gemiddeld tussen de 300-400 kano's per week geproduceerd.

Een eerste beperkte hoeveelheid boten werd al in januari 2005 verstrekt, nog geen maand na de tsunami. Zo konden vissers weer heel snel aan het werk.

3.5 Duurzaamheid hulpverlening

De hulpverlening stopte niet bij tastbare hulp, zoals huisvesting, ziekenhuizen en scholen. Het ging ook om immateriële hulp, zoals het trainen van ziekenhuispersoneel en het geven van voorlichting op het gebied van basishygiëne en beleidsbeïnvloeding. Ook is naar de toekomst gekeken door aandacht te geven aan management van rampenbestrijding en 'disaster preparedness' (het voorbereid zijn op rampen). Voor zowel de lokale gemeenschappen als voor de SHO-lid- en gastorganisaties en hun partnerorganisaties is het van belang voorbereid te zijn op rampen. De term 'disaster preparedness' wordt hier vaak voor gebruikt. Ook kunnen maatregelen, zoals een bufferzone langs de kust, de kwetsbaarheid van mensen verminderen. Deze vormen van hulp zijn noodzakelijk voor de duurzaamheid van de activiteiten in de getroffen gebieden. Veel projecten zijn afgerond of overgedragen aan partnerorganisaties, lokale autoriteiten of gemeenschappen. Doordat geïnvesteerd is in lokale capaciteiten, zoals het vormen van groepen (gemeenschaps-, samenwerkings-, spaar- en kredietgroepen), kan aangenomen worden dat de bevolking zichzelf nu beter kan redden dan voor de ramp.

Allianties en samenwerkingsverbanden hebben veel voordelen voor coördinatie van hulpverlening, het delen van ervaring en ondersteunende diensten, afstemmen van programmaonderdelen en verantwoording. Een alliantie of samenwerkingsverband dat voorbereid is op een ramp kan deze voordelen realiseren. Een aantal SHO-leden werkt al vanuit allianties.

Een goede indicatie van het bereikte aantal getroffen is lastig te geven. Een simpele optelling van de aantallen is niet realistisch. Mede gelet op de onvermijdelijke dubbelstellingen (dezelfde mensen krijgen diverse vormen van hulp van meerdere organisaties) lijkt een schatting van om en nabij de drie miljoen bereikte mensen redelijk.

4. Financiële rapportage

Verantwoording SHO-gelden

De SHO hebben een Financieel Reglement met afspraken over de financiële verhouding tussen de SHO en de afzonderlijke leden. In het reglement wordt uitgegaan van richtlijnen die zijn opgesteld door de Raad voor de Jaarverslaggeving en de Nederlandse overheid. Zo wordt voorgeschreven dat alle eindrapportages van de deelnemende organisaties voorzien moeten zijn van een assurance-rapport. Het inhoudelijke verslag moet kloppen met de financiële verantwoording. Het verslag dat u nu leest, de uiteindelijke eindverantwoording van de SHO, is ook door de externe register accountant Dubois & Co onderzocht.

Normaal gesproken is er een termijn van twee jaar voor het besteden van SHO-geld in rampgebieden. Vanwege de omvang van deze ramp en het grote beschikbare bedrag is besloten de bestedingstermijn met een jaar te verlengen, tot 31 december 2007. Een uitzondering is gemaakt voor Sri Lanka. Daar is vanwege de onveilige situatie de bestedingstermijn met nog eens een half jaar verlengd. De meeste organisaties vallen onder een internationale koepel of werken

nauw samen met partnerorganisaties. Daardoor zijn projecten die zijn betaald door de SHO soms onderdeel van een breder hulpprogramma. Ook hebben alle organisaties gebruik gemaakt van uitvoerende instanties in het veld. In de bijlage is een overzicht van deze organisaties te vinden. In de eindrapportage hebben de hulporganisaties hun interne beheersingsstructuur en controlebeleid verantwoord. Dat bestaat uit het beoordelen van voorstellen op relevante criteria, het uitvoeren van veldbezoeken om de voortgang van projecten te bekijken, het inschakelen van externe accountants en het beoordelen en eventueel laten controleren van rapportages van lokale partners.

4.1 Inkomsten en uitgaven van giro 555

De opbrengsten van giro 555 bedroegen voor de actie 'Help slachtoffers aardbeving Azië' ruim € 208 miljoen. Het Nederlandse publiek schonk € 203 miljoen en het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) droeg € 5 miljoen bij. De rente die over het geld op giro 555 ontvangen werd, bedroeg in totaal € 204.312. Hieronder staat een overzicht van de baten en lasten van giro 555.

Tabel 1: Staat van baten en lasten van giro 555 inzake de tsunami-actie

Baten giro 555	
- opbrengsten uit publieksdonaties	€ 203.336.868
- subsidie van Ministerie van Buitenlandse Zaken	€ 5.000.000
- rente giro 555	€ 204.312
Lasten giro 555	
- kosten eigen fondswerving	(€ 2.285.000)
- kosten beheer en administratie	(€ 1.202.680)
Totaal beschikbaar voor verdeling	€ 205.053.500
Baten deelnemers SHO actie	
- beschikbaar voor verdeling van giro 555	€ 205.053.500
- rente deelnemende organisaties	€ 4.318.234
Lasten deelnemers SHO-actie	
- gerealiseerde AKV over publieksdonatie	(€ 10.285.726)
- gerealiseerde AKV over bijdrage ministerie	(€ 135.275)
Totaal beschikbare fonds voor hulpverlening (projectgeld)	€ 198.950.733

Familieleden zoeken naar de namen van dierbaren op de lijst van vermisten.

Bij het opzetten en uitvoeren van een SHO-actie worden kosten gemaakt. Daaronder vallen onder andere de kosten voor rapportage, fondsenwerving, front- en backoffice en de accountant. In eerdere rapportages was een reservering gemaakt, deze rapportage bevat de feitelijke kosten (bijna € 3.5 miljoen).

In totaal is er € 205 miljoen overgemaakt naar de deelnemende organisaties. Deze opbrengst van giro 555 is verdeeld aan de hand van een verdeelsleutel onder de lidorganisaties en op basis van projectvoorstellen van gastorganisaties (bijlage 2). De volgende paragraaf zal een overzicht geven van de verdeling van de gelden per organisatie met een splitsing naar committeringen (toegewezen projecten), overmakingen en bestedingen. Niet al het geld is voor het einde van de bestedingstermijn besteed. Dat kwam doordat sommige projecten goedkoper uitvielen en door meevallende renteinkomsten. Het niet bestede bedrag is teruggestort op giro 555 en zal worden ingezet bij een volgende SHO-actie.

4.2 Inkomsten en uitgaven per organisatie

In totaal was er een bedrag van € 205 miljoen te verdelen onder acht lid- en tien gastorganisaties. Alle SHO-(gast)leden werkten met partners, direct of via een koepelorganisatie. Deze partnerorgani-

saties dienden projectvoorstellen in bij de Nederlandse hulporganisaties of bij de koepels voor financiering. Bij goedkeuring van de voorstellen werd een committering aangegaan. Dit is een verplichting van de deelnemende organisatie tegenover de uitvoerende (partner)organisatie. De bijdragen zijn vervolgens, al dan niet in gedeelten, overgemaakt naar de betrokken partnerorganisatie. De partnerorganisaties besteedden de ontvangen financiële middelen in overeenstemming met het goedgekeurde projectvoorstel.

Enkele SHO-lid- en gastorganisaties maken deel uit van een internationale koepelorganisatie. Zij dragen bij aan een groter, overkoepelend programma, waaraan de internationale koepel zich heeft gecommitteerd. Dit is in het bijzonder het geval voor het Nederlandse Rode Kruis, ICCO/Kerk in Actie en Unicef Nederland. De hoofdkantoren stellen de fondsen beschikbaar aan de veldkantoren en/of de partnerorganisaties die de projecten uitvoeren.

Er zijn ook kosten gemaakt voor de voorbereiding en de coördinatie van de hulpverlening vanuit Nederland. Dit wordt ook wel apparaatskostenvergoeding (AKV) genoemd. Volgens afspraak binnen de SHO mochten deze kosten per organisatie niet meer dan 6% bedragen van de ontvangen SHO-fondsen. Met het Ministerie van Buitenlandse Zaken

is afgesproken dat de apparaatskosten op hun bedrag van € 5 miljoen niet meer dan 3% mocht zijn. Op het totaal van de ontvangen fondsen (€ 205 miljoen) is in de tussenrapportages een reservering gemaakt voor deze apparaatskosten. Deze kosten komen uiteindelijk uit op een totaal van ruim € 10 miljoen (5,1% van de publieksdonaties) en € 135.275 (2,8% van de beschikking van het Ministerie van Buitenlandse Zaken). Kosten die in de getroffen gebieden gemaakt worden voor de uitvoering en coördinatie van de hulp, vallen onder de rubriek projectgeld.

De deelnemende organisaties hebben over de ontvangen SHO-fondsen rente ontvangen, te weten € 4,3 miljoen. De rente is in zijn geheel ten goede gekomen aan de hulpverlening. Na aftrek van de

AKV en optelling van de rente was een totaalbedrag (hierna aangeduid met beschikbaar SHO tsunamifonds) van bijna € 199 miljoen beschikbaar voor projecten in de getroffen gebieden. Tabel 1 geeft een overzicht van de totaal ontvangen gelden, gemaakte AKV en ontvangen rente.

In totaal was er voor de hulpverlening (projectgeld) dus bijna € 199 miljoen euro beschikbaar. Tabel 2 laat per organisatie zien welke bedragen beschikbaar waren voor hulpverlening (na aftrek van AKV en optelling van de rentebaten). Verder geeft de tabel per organisatie een overzicht van de bestedingen. Van het totale beschikbare geld voor noodhulp- en wederopbouwprojecten in de getroffen gebieden is 99,6% besteed.

Tabel 2: Financieel overzicht SHO-lid- en gastorganisaties inclusief de bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

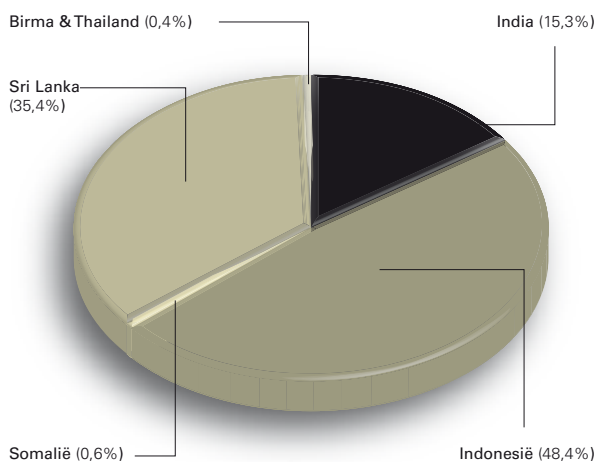
Organisatie	Beschikbare SHO tsunami fonds (Projectgeld)	Bestedingen	Terug gestort op giro 555	Projectkosten Sri Lanka	Saldo
SHO-lidorganisatie					
Cordaid Mensen in Nood	€ 38.043.921	€ 38.043.921	€ 0	€ 0	€ 0
Nederlandse Rode Kruis	€ 30.699.203	€ 30.698.024	€ 1.179	€ 0	€ 0
ICCO & Kerkinactie	€ 28.977.799	€ 28.326.759	€ 651.040	€ 0	€ 0
UNICEF	€ 22.602.242	€ 22.569.169	€ 19.173	€ 13.900	€ 0
Oxfam Novib	€ 21.307.943	€ 21.257.929	€ 50.014	€ 0	€ 0
Stichting Vluchteling	€ 17.220.978	€ 17.220.978	€ 0	€ 0	€ 0
Terre des Hommes	€ 13.965.492	€ 13.965.492	€ 0	€ 0	€ 0
Tear	€ 10.898.847	€ 10.747.207	€ 12.000	€ 139.640	€ 0
Gastdeelnemers					
Hivos	€ 2.871.962	€ 2.871.962	€ 0	€ 0	€ 0
Habitat for Humanity	€ 2.847.049	€ 2.847.049	€ 0	€ 0	€ 0
Plan Nederland	€ 2.162.068	€ 2.162.068	€ 0	€ 0	€ 0
ZOA Vluchtelingen zorg	€ 2.029.230	€ 2.029.230	€ 0	€ 0	€ 0
Save the Children	€ 1.671.309	€ 1.669.336	€ 1.973	€ 0	€ 0
CARE Nederland	€ 1.165.783	€ 1.164.379	€ 1.404	€ 0	€ 0
SOS Kinderdorpen	€ 1.000.991	€ 1.000.991	€ 0	€ 0	€ 0
TNT/ WFP	€ 500.000	€ 500.000	€ 0	€ 0	€ 0
Family Help Programme	€ 537.804	€ 537.804	€ 0	€ 0	€ 0
World Vision Nederland	€ 448.112	€ 448.112	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 198.950.733	€ 198.060.410	€ 736.783	€ 153.540	€ 0

Tabel 2 laat zien dat een bedrag van € 890.323 niet is besteed. Dit komt onder andere door hogere rentebaten dan verwacht, onderbesteding door partners en (nog) niet uitgevoerde projecten vanwege een onveilige situatie in Sri Lanka. Een bedrag van € 153.540,- bestemd voor projecten in Sri Lanka is in de periode 1 januari - 30 juni 2008 besteed. De overige bedragen zijn teruggestort op giro 555 en zullen worden ingezet bij een volgende SHO-actie. Tabel 2 geeft aan wat met de middelen is gebeurd, die niet voor 31 december 2007 besteed zijn.

4.3 Geografische spreiding van de hulpverlening

Met uitzondering van Sri Lanka is alle hulpverlening per 31 december 2007 afgerond. Het hoogste percentage van de SHO-gelden is besteed aan Indonesië (48%). In figuur 1 is te zien dat Sri Lanka volgt met 35% en India met 15%. Deze landen waren dan ook het zwaarst getroffen door de tsunami. In Birma, Thailand (samen 0,4%) en Somalië (0,6%) is aanzienlijk minder besteed, omdat de schade en het aantal getroffen personen veel minder waren of omdat de overheid (bijvoorbeeld in Thailand) van het getroffen land goed in staat was de nood te lenigen en voor wederopbouw te zorgen. Hoewel het aantal getroffen personen in India niet veel lager was dan in Indonesië en Sri Lanka, werd ook hier minder hulp geboden. De Indiase overheid liet namelijk al snel na de ramp weten dat ze grotendeels zelf in staat was de gevolgen van de ramp het hoofd te bieden.

Figuur 1: Bestedingen per land (in %).

De bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is in 2005 uitsluitend besteed aan noodhulp in Indonesië (38%), India (44%) en Sri Lanka (18%).

4.4 Hulpverlening per sector

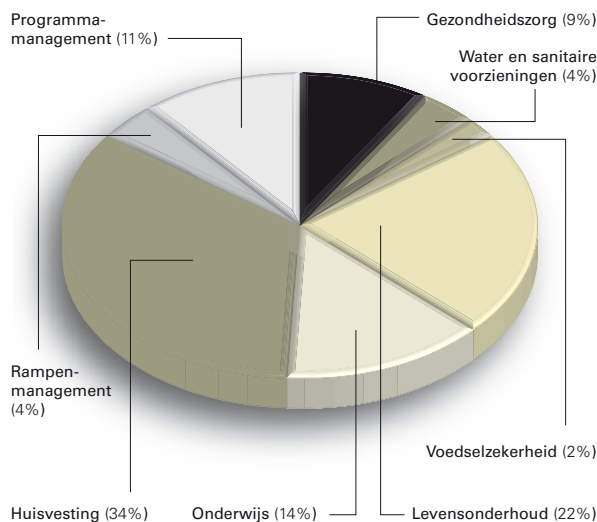
In de noodhulpfase lag de nadruk op de sectoren levensonderhoud (41%), gezondheidszorg en huisvesting (beide 15%). Bij levensonderhoud waren de activiteiten erop gericht om in de eerste levensbehoeften te voorzien en allereerst de grootste noden te lenigen. Het ging hier onder andere om het uitdelen van dekens, huishoudelijke artikelen, inkomensherstellende activiteiten, zoals vaktraining en ondersteuning van landbouw, kleinschalige handel en visserij. Daarnaast zijn hygiënepakketten, medicijnen en voedselpakketten uitgedeeld en is voor tijdelijk onderdak gezorgd door het leveren van tenten. In 2007 werd vanwege de conflictsituatie opnieuw noodhulp verleend in Sri Lanka. Vanwege het ‘Do No Harm’-principe werd deze hulp ook geboden aan andere groepen mensen die niet direct getroffen waren door de tsunami, maar wel in het gebied woonden.

De bijdrage van € 5 miljoen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in 2005 werd in de noodhulpfase in bijna alle sectoren besteed. De nadruk lag op de sectoren water en sanitaire voorzieningen, levensonderhoud, huisvesting en gezondheidszorg. Het ging hierbij om het voorzien in schoon drinkwater, latrines, waterputten, afvalvoorzieningen, huishoudelijke artikelen, kleding en inkomensgenererende activiteiten. Tijdelijke huisvesting en kindercentra werden gebouwd, en de gezondheidszorg en psychosociale zorg werd ondersteund. De distributie van voedsel bleef beperkt, de getroffen landen konden na de eerste noodhulpverlening vrij snel weer de voedselvoorziening veiligstellen.

Nadat aan de eerste noden van de slachtoffers van de tsunami was voldaan, werd aan de wederopbouw begonnen. Tijdens deze fase werd het meeste geld besteed aan huisvesting (37%) en levensonderhoud (19%). In de sector huisvesting gaat het om (semi) permanente huisvesting. De activiteiten waren meer gericht op herstel van de levenssituatie van vóór de tsunami en er is geprobeerd om deze situatie te verbeteren (‘building back better’).

In totaal werd tijdens de noodhulp en wederopbouw het meeste besteed aan huisvesting (34%), gevolgd door levensonderhoud (22%) en onderwijs (14%). Bij huisvesting werd zowel tijdelijk als permanent onderdak geboden aan de slachtoffers. Naast het bouwen van huizen werd ook geïnvesteerd in het bouwen van gemeenschapshuizen en andere gebouwen. Bij levensonderhoud werden inkomstgenererende activiteiten georganiseerd zodat families weer zelf geld konden verdienen. Naast het schenken van de benodigde materialen (boten, visnetten en gereedschap) werd veel aandacht geschonken aan training en het opzetten van coöperaties. Onder onderwijs vielen naast het bouwen van scholen onder andere ook het verstrekken van schoolbenodigdheden, meubilair, schrijfmateriaal en het bijscholen van docenten.

Figuur 2: Bestedingen per sector totaal

5. Indonesië

De aardbeving van 26 december 2004 veroorzaakte torenhoge golven van meer dan 20 meter aan de kust van Atjeh, waar kustgebieden werden weggeslagen en dorpen verwoest. Indonesië werd met 167.580 dodelijke slachtoffers, ruim 570.000 ontheemden en een geschatte schade van 5 tot 5,5 miljard dollar het zwaarst getroffen. Na de tsunami werden in maart 2005 de eilanden Nias en Simeulue, voor de kust van Atjeh, ook nog eens opgeschrikt door een aardbeving.

5.1 Resultaten in de hulpverlening

In vergelijking met de andere getroffen landen is in Indonesië het meeste geld besteed: ruim € 95 miljoen, bijna de helft van de totaal beschikbare gelden voor hulpverlening. De verdeling tussen noodhulp en wederopbouw is respectievelijk 14% en 86%.

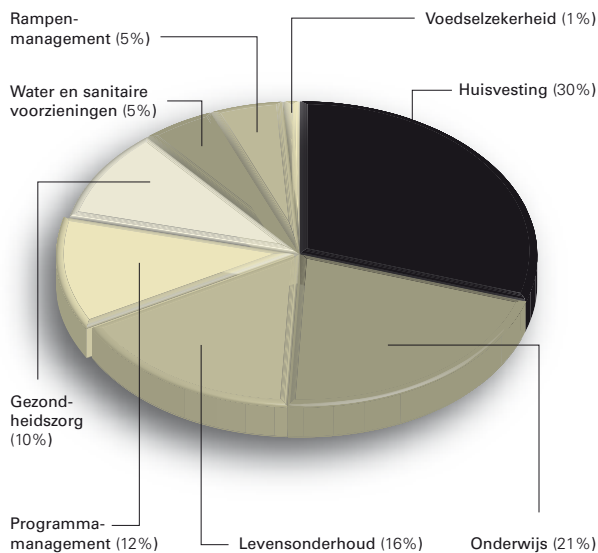
Bij noodhulp lag het zwaartepunt van de hulp op levensonderhoud (28%) en gezondheidszorg (27%).

Op grote schaal werd medische hulp verleend en werden doden geïdentificeerd en geborgen. Mobiele medische teams werden ingezet om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Een opsporingsprogramma hielp familieleden elkaar na de ramp terug te vinden en er werd veel aandacht besteed aan psychosociale zorg, die werd voortgezet in de wederopbouwfase. Klamboes werden verstrekt, vaccinatieprogramma's en trainingen uitgevoerd en ziekenhuizen of gezondheidsposten werden voorzien van medische apparatuur en voorraden medicijnen. Kinderen zonder ouders of verzorger werden begeleid en beschermd en er werd een kinderbeschermingsbureau opgericht.

Weer een eigen winkeltje.

Figuur 3: Bestedingen in Indonesië

Indonesië

Huisvesting	30%
Onderwijs	21%
Levensonderhoud	16%
Programma-management	12%
Gezondheidszorg	10%
Water en sanitaire voorz.	5%
Rampenmanagement	5%
Voedselzekerheid	1%

Ontheemden of anderszins getroffen families ontvingen gedurende de eerste zes maanden na de ramp humanitaire noodhulp. De uitbraak van besmettelijke ziektes werd voorkomen door het verstrekken van medicijnen, toegang bieden tot gezondheidszorg en het leveren van schoon drinkwater. Op grote schaal zijn waterputten, watertanks en waterleidingen aangelegd. Tenten werden geleverd en essentiële huishoudartikelen zijn uitgedeeld. Daarnaast werden tonnen voedsel en noodhulpgoederen tijdens de noodhulpfase verspreid om aan de basisbehoeften van de getroffen te voldoen.

Een gelukkige man

Pak Nurdin is een gelukkige man. Op 28 juni 2005 is hij samen met zijn vrouw en zeven kinderen in zijn nieuwe huis getrokken. "Mijn oude huis was een krot dat ik zelf van afvalmaterialen had gemaakt. Het werd door de tsunami verwoest," vertelt Nurdin. "Nu heb ik een prachtig nieuw huis gekregen. Ik kan ook weer aan het werk met mijn nieuwe vissersboot. De tsunami heeft veel ellende gebracht, maar nu voor mij persoonlijk ook veel goeds."

Bij de wederopbouw lag de nadruk in de eerste plaats op huisvesting (32%), zoals de (her)bouw van huizen en gemeenschapscentra. In de tweede plaats werd geld besteed aan onderwijs en levensonderhoud. Naast het bouwen en renoveren van (aardbevingresistente) scholen, werden schoolmeubilair, uniformen, schrijfbodigheden en beurzen verstrekt. Er werden economische projecten opgezet, vooral in de visserij. Ook werden er families en personen ondersteund door onder andere het verstrekken van microkrediet, het opzetten van vakbonden, spaar- en kredietgroepen, trainingen en het schenken van vissersboten en netten.

Door psychosociale hulp zijn trauma's bij vooral vrouwen en kinderen verminderd. Er is voorlichting gegeven over hygiëne en veel mensen volgden hiervoor een training. Volgens cijfers van de BRR (Badan Rehabilitasi dan Rekonstruksi) woonden er in januari 2008 nog 2.229 vluchtelingen in barakken. Dit zijn hoofdzakelijk mensen die voor de tsunami een huis huurden. Daardoor hadden zij aanvankelijk geen recht op een huis vanuit wederopbouwprogramma's. Er worden inmiddels enkele initiatieven ondersteund om voor deze groep huisvesting te regelen. Op het eiland Nias wonen nog veel mensen bij familie of in een tijdelijk onderkomen.

De lokale economie heeft een enorme impuls gekregen door alle hulpactiviteiten die ter plekke geboden en ingekocht zijn. Veel SHO-lid- en gastorganisaties ondersteunden inkomstgenererende activiteiten op het gebied van landbouw, dier- en veehouderij en kleinschalige handel. Daartoe werden lokale gemeenschapsorganisaties, kleine of middelgrote bedrijven en organisaties van boeren of vissers ondersteund met herstelwerkzaamheden, training, giften, leningen, technische assistentie en (training in) pleitbezorging. Garnalenvijvers en botenwerven werden hersteld. Activiteiten zoals borduren, naaien en meubelmakerijen stimuleren families om nieuwe bronnen van inkomsten aan te boren.

Binnen een half jaar na de ramp gingen verreweg de meeste kinderen weer naar school. Uiteindelijk zijn tientallen scholen hersteld of gebouwd, zijn leraren aangesteld en/of getraind en is kindvriendelijk onderwijs gestimuleerd. Traumaverwerking werd vaak opgepakt in de lessen op school. Lesmateriaal, meubels en ander materiaal dat verloren ging tijdens de ramp werd zo veel mogelijk vervangen.

De aanwezigheid van vele internationale hulporganisaties in het gebied zorgde in 2005 voor toenemende aandacht van de internationale gemeen-

Een stukadoor werkt aan een nieuw huis.

schap voor Atjeh, en zette druk op het bereiken van een vredesakkoord. Dit werd bereikt in augustus 2005 en tijdens het opstellen van deze rapportage is er geen sprake meer van openlijk conflict tussen de Indonesische regering en de beweging Vrij Atjeh (GAM). Hulporganisaties coördineerden initiatieven op het gebied van lobby en belangenbehartiging gericht op vredesopbouw en democratisering en ter verbetering van lokale regelgeving. Ter ondersteuning van het vredes- en democratiseringsproces zijn naast de tsunami-slachtoffers ook de slachtoffers van het conflict betrokken bij de wederopbouw.

5.2 Geleerde lessen

In de eerste fase na de ramp bemoeilijkte de conflictsituatie de hulpverlening en bestond de kans dat buitenlandse organisaties moesten vertrekken. Daarnaast kregen de hulporganisaties te maken met bureaucratische overheidsstructuren, tekort aan ervaren medewerkers, corruptie, moeilijke coördinatie van hulpverlening, wantrouwen tegen hulpverleners, snelle verplaatsing van ontheemden, slechte infrastructuur, schaarste van materialen (vooral gecertificeerd hout) en wijzigingen in de wensen van begunstigden. De huizenbouw heeft vertraging opgelopen, vooral door de beperkte capaciteit van de bouwbedrijven, complexe processen rond landrechten, de verwoeste infrastructuur en de moeizame toevoer van

materialen. Vooral op de eilanden Nias en Simeulue was het door de enorme verwoesting moeilijk om toch al schaarse materialen op de juiste plaats te krijgen.

Hulporganisaties probeerden zo flexibel mogelijk te zijn bij het bouwen van huizen. Zo motiveerden ze begunstigden om mee te bouwen aan hun eigen huis en werden bouwteams opgericht. De grote tekorten aan bouwmaterialen leidden tot illegale houtkap. Om dit tegen te gaan werden alternatieve bouwmaterialen ingezet. Daarnaast werden organisaties vanwege de knelpunten gedwongen om bouwprojecten op kleinere schaal uit te voeren.

In een aantal gebieden was sprake van een toenemende spanning tussen de kustregio's en de binnenlanden. De bevolking in de binnenlanden is in verkiezingen tijdens de conflictperiode niet goed vertegenwoordigd in districts- en provinciebesturen. De binnenlanden hebben zowel geleden onder de indirecte gevolgen van de tsunami (verlies van kostwinners en van werkgelegenheid) als onder het conflict, en werden bovendien eind 2006 en begin 2007 hard getroffen door overstromingen van rivieren, maar ontvingen nauwelijks internationale aandacht omdat de meeste fondsen gebonden waren aan projecten in het direct door de tsunami verwoeste gebied.

Vaccinaties voor kinderen.

Geduld en accepteren dat wederopbouw veel tijd kost, veel 'on the job'-training van (nieuw) personeel en veel communicatie met dorpsvertegenwoordigers en lokale bewoners hebben tot een betere relatie tussen hulpverleners en getroffen gemeenschappen geleid en tot een opgeleide staf. Samenwerking met lokale organisaties, die stevig geworteld zijn in de samenleving, heeft bijgedragen aan een betere aansluiting op lokale behoeften en participatie van de lokale bevolking.

De BRR, het coördinatieorgaan van de overheid, is cruciaal gebleken voor een goede samenwerking

tussen (internationale) NGO's en de Indonesische overheid. De meeste projecten zijn afgelopen en overgedragen aan de regering. De BRR speelde ook een belangrijke rol in de strijd tegen corruptie.

5.3 Duurzaamheid en toekomst

Alle projecten gefinancierd met SHO-gelden zijn afgerond of worden voortgezet met additionele financiering. Veel programma's zijn overgedragen aan partnerorganisaties, lokale autoriteiten, gemeenschappen of komen onder een regulier programma van een hulporganisatie te vallen.

De geboden hulp heeft ertoe geleid dat tienduizenden mensen hun leven weer op hebben kunnen pakken. Er is veel geïnvesteerd in directe basisbehoeften en in het versterken van lokale capaciteiten.

Door pleitbezorging en institutionele versterking mogen we aannemen dat de gerealiseerde verandering blijvend is. Dat geldt ook voor het vermogen van gemeenschappen om te kunnen omgaan met risico's en te reageren op rampen. Eén hulporganisatie zag een duidelijke verschuiving van aanvankelijk alleen technische assistentie naar het (zelf) maken en beïnvloeden van beleid.

Eén van de vele nieuw gebouwde huizen.

6. Sri Lanka

In Sri Lanka vonden 35.000 mensen de dood en raakten 516.000 mensen ontheemd. Meer dan 100.000 gebouwen, 16.000 boten, 97 gezondheidsinstellingen, 59 scholen, 58 hotels konden als verloren worden beschouwd.

6.1 Resultaten in de hulpverlening

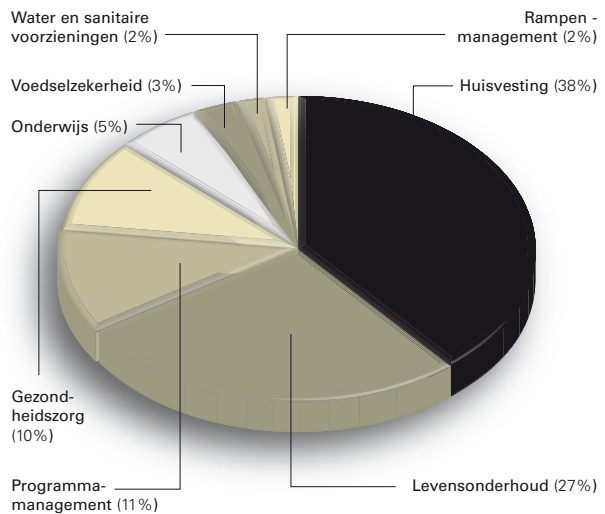
Na Indonesië werd het meeste geld besteed in Sri Lanka; ruim € 67 miljoen. 84% van de bestedingen is naar wederopbouwprojecten gegaan en 16% naar noodhulp. De noodhulpfase was in 2005 afgerond, maar door het oploeiende conflict en de stroom van ontheemden die daar het gevolg van was, zijn er in 2006 en 2007 opnieuw noodhulpactiviteiten uitgevoerd ten behoeve van directe en indirecte slachtoffers van de tsunami, die ook slachtoffer werden van het conflict. In 2007 is wederom ruim € 100.000 besteed aan noodhulpactiviteiten, omdat tsunami-slachtoffers nu slachtoffer werden van het oploeiende conflict tussen Tamil Tijgers en de regering. In de noodhulpfase is het meeste geld besteed aan levensonderhoud (62%). Het gaat hierbij vooral om steun aan getroffen vissers, boeren en kleine ondernemers in de eerste maanden na de tsunami. Met grote afstand op de tweede plaats kwamen de bestedingen ten goede aan de coördinatie en monitoring van hulp en ondersteuning van lokale partners. Er was veel behoefte aan de opvang van getroffen en in tijdelijke huisvesting (tenten en tijdelijke huizen), voedselhulp en aan traumabegeleiding en andere medische hulp. Hierin is voorzien.

Landmijnenprobleem groter geworden

Tijdens de burgeroorlog in Sri Lanka zijn in het verleden door de strijdende partijen landmijnen gelegd. De tsunami heeft dit probleem verergerd. De mijnen zijn losgeraakt door de vloedgolven en lagen verspreid over een veel groter gebied. Er zijn verschillende organisaties bezig geweest om de mijnen op te sporen en te verwijderen. Ook zijn gevaarlijke gebieden gemarkeerd.

Figuur 4: Bestedingen in Sri Lanka.

Sri Lanka

Huisvesting	38%
Levensonderhoud	27%
Programma-management	11%
Gezondheidszorg	10%
Onderwijs	6%
Voedselzekerheid	3%
Water en sanitaire voorzieningen	2%
Rampenmanagement	2%

Binnen enkele weken na de ramp konden de eerste vissers weer de zee op. Niet alleen heeft dat een gunstige uitwerking op het levensonderhoud en voedselvoorziening van families, maar ook voor het oppakken van hun leven na het verlies van dierbaren en het verwerken van een mogelijk opgelopen trauma. Jongeren werden getraind in praktische vaardigheden, waardoor families in staat waren om kleine ondernemingen te starten. Noodhulpgoederen werden verdeeld onder slachtoffers, noodscholen opgezet, schoolmateriaal verstrekt, tijdelijke huisvesting geregeld, water en sanitaire voorzieningen aangelegd en verbeterd en medische zorg verstrekt.

Tijdens de wederopbouw is het meeste geld besteed aan huisvesting. Ook is veel aandacht besteed aan herstel van de visserijsector: honderden boten, kano's en duizenden netten werden geproduceerd en overhandigd. Ook werd de landbouwsector ondersteund door het ontzilten van putten voor irrigatie, ontzilting van landbouwgrond

Verwoesting na de Tsunami.

en het leveren van zaaigoed. Daarnaast was er aandacht voor training van mensen in nieuwe beroepen en het in staat stellen van mensen om een eigen bedrijf te (her)starten. Deels ging dit in de vorm van giften en deels via kredieten. In een groot aantal gevallen is men erin geslaagd om het inkomensniveau minstens terug te brengen op het niveau van voor de tsunami of zelfs tot een hoger niveau.

Ruim 6.500 huizen, permanente en tijdelijke, zijn opgeleverd. Daarnaast werden enkele gemeenschapscentra gebouwd. In samenwerking met de overheid werd gezorgd voor het aanvullen van de medicijnvoorraden, het herstellen, bouwen en uitrusten van (mobiele) klinieken, het uitvoeren van vaccinatieprogramma's en het verstrekken van psychosociale hulp aan slachtoffers en het geven van trainingen op dit gebied aan gezondheidswerkers en onderwijspersoneel. Ontheemde kinderen en wezen werden geïdentificeerd en opgevangen. Zandduinen en kustbeplanting zijn aangelegd om de kust te beschermen. Drinkwatervoorzieningen en waterputten werden aangelegd, zodat families weer toegang tot veilig drinkwater hadden. Schoolkinderen, families, leraren en hulpdiensten zoals de brandweer kregen een training in rampenmanagement.

De investeringen in de infrastructuur en de ondersteuning van gemeenschappen hebben geleid tot een herontwikkeling voor een groot gedeelte van de verwoeste kustlijn.

Baby 81 terug bij ouders

Een jongetje van vier maanden oud werd na de tsunami wereldnieuws. De geredde baby werd in een Sri Lankaans ziekenhuis geregistreerd als Baby 81. Maar liefst 9 echtparen eisten het kindje op als hun kind. Een DNA-test bracht uitsluitsel en al snel mochten vader Murugupillai en moeder Jenita hun zoontje Abilasha weer in de armen sluiten.

6.2 Geleerde lessen

Sinds eind 2005 – in september werd na de moord op de minister van buitenlandse zaken de noodtoestand afgekondigd – is het vredesproces in het slop geraakt. In 2006 en 2007 is het tot openlijke vijandelijkheden gekomen tussen de Tamil Tijgers en het leger van Sri Lanka en is het aantal (bom)aanslagen, ontvoeringen en andere geweldsincidenten toegenomen. Meer dan 300.000 mensen zijn als gevolg hiervan op de vlucht geslagen. Een aanzienlijk deel van deze ontheemden behoort tot de slachtoffers van de tsunami. In de onveilige

gebieden in het oosten en noorden van Sri Lanka hebben SHO-leden en hun partners wederopbouwactiviteiten moeten staken en zijn ze betrokken bij crisisopvang, onder andere door het verzorgen van tijdelijke opvang voor ontheemden. In een aantal gevallen zijn medewerkers van hulporganisaties rechtstreeks slachtoffer en doelwit geworden van geweldsincidenten.

De huizenbouw werd aanvankelijk vertraagd door onduidelijkheid over de definitieve regeling van de bufferzone: dit was een zone van 100 tot 400 meter vanaf de kustlijn waar aanvankelijk een verbod tot wederopbouw van huizen en andere infrastructuur gold. Tegen deze maatregel ontstond veel verzet, deels omdat mensen beroepsmatig graag dichtbij zee wilden wonen, deels omdat er onduidelijkheid en onzekerheid was over de landrechten op plekken die mensen kregen aangewezen om te herbouwen. Dit leidde samen met andere factoren, zoals gebrek aan bouwmaterialen, toegenomen reis- en transporttijden vanwege controleposten, prijsstijgingen en gebrek aan geschoolde arbeidskrachten, tot vertraging in het op gang komen van de wederopbouw van huizen. In 2006 ontstond er opnieuw vertraging door het oploeiende geweld in het noorden en oosten.

De vele hulporganisaties ter plaatse zorgden voor competitie onderling en een grote vraag naar gekwalificeerd personeel. Geleidelijk zijn steeds meer organisaties gaan samenwerken en is veel lokaal personeel getraind. Er werden onder andere coördinatiebijeenkomsten gehouden om de competitie tegen te gaan en de kwaliteit van de hulp te verbeteren.

6.3 Duurzaamheid en toekomst

De begunstigden werd in de meeste programma's actief betrokken. Het merendeel van de projecten is overgedragen aan lokale organisaties en de overheid. Een aantal partners continueert activiteiten met financiering van andere donoren.

Ontwikkeling van middelen voor levensonderhoud draagt niet alleen bij aan het herwinnen van inkomsten maar zorgt er ook voor dat mensen zich weer waardige deelnemers van de maatschappij voelen. Dit helpt begunstigden om de geleden geestelijke en fysieke trauma's te overwinnen. Een voldoende sterke economische of sociale positie in de maatschappij draagt bovendien bij aan de weerbaarheid bij een volgende ramp. Daarnaast kan het bieden van een veilige omgeving voor families stabiliteit geven, zodat ze met weinig of geen hulp van buitenaf verder kunnen gaan met hun leven.

Doordat er tijdens het uitvoeren van tsunamiprojecten capaciteit opgebouwd is in de gezondheidssector, zoals het organiseren van mobiele teams en het geven van professionele aandacht aan psychosociale problemen, kan deze capaciteit nu en in de toekomst gebruikt worden in de hulpverlening aan ontheemden van het conflict. Ook de regering lijkt nu beter toegerust om in te spelen op crises, waardoor tijdig maatregelen getroffen kunnen worden.

Helaas is door het conflict de onzekerheid over de duurzaamheid van projecten, vooral die in het noordoosten van het land, toegenomen. Een aantal lid- en gastorganisaties, zal actief blijven.

Er werden met SHO gelden veel boten verstrekt aan getroffen vissers.

7. India

Uit cijfers van UNDP blijkt dat in India 18.405 doden zijn gevallen als gevolg van de tsunami. Naar schatting werd van 730.000 personen het huis verwoest, werden ruim 80.000 boten beschadigd en verloren duizenden families hun inkomsten. Volgens de Indiase regering komen de kosten voor de schade uit op ruim 2,5 miljard dollar. De meeste schade werd veroorzaakt in de visserij, huisvesting en infrastructuur.

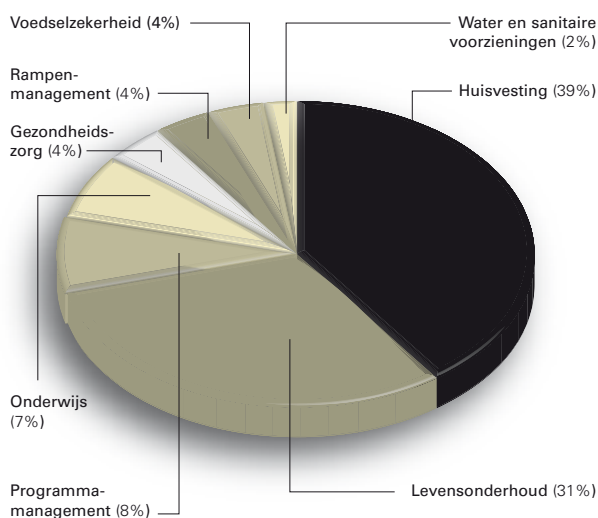
7.1 Resultaten in de hulpverlening

In totaal is er in India € 30 miljoen besteed; bijna € 4 miljoen tijdens de noodhulpfase en € 26 miljoen tijdens de wederopbouwfase.

Een derde van alle noodhulp in India werd besteed in de sector levensonderhoud. Hiervoor werden vooral boten en netten gedistribueerd omdat de visserij zwaar getroffen was. Om aan de eerste noden tegemoet te komen, werd een kwart van de noodhulpgelden gebruikt voor directe voedselhulp. Daarnaast werden in deze fase op grote schaal tijdelijke huizen neergezet en beschadigde huizen gerepareerd.

Veel kinderen volgen nu weer regelmatig onderwijs door 'terug naar school'-campagnes, herstel van scholen en speelplaatsen, het op peil brengen van school- en lesmateriaal en het trainen van leraren. Wat betreft gezondheidszorg lag de nadruk van de noodhulp op psychosociale zorg, acute medische zorg en het verbeteren van de gezondheidszorg. In een latere fase kwamen daar voorlichtingsactiviteiten, traumacounseling, vaccinaties, verbetering van de verloskundige zorg en medische zorg bij. Verder blijkt dat de lobby bij de overheid voor een betere toegang tot hulp voor de meest achtergestelde groepen in de samenleving, onder wie de Dalits (onaanraakbaren) en de tribale gemeenschappen, zijn vruchten heeft afgeworpen.

Figuur 5: Bestedingen in India.

India

Huisvesting	39%
Levensonderhoud	31%
Programma-management	8%
Onderwijs	7%
Gezondheidszorg	4%
Rampenmanagement	4%
Voedselzekerheid	4%
Water en sanitaire voorzieningen	2%

Tijdens de wederopbouw is het grootste percentage van de geboden hulp geïnvesteerd in de sector huisvesting. Daarnaast was in deze fase de hulp er vooral op gericht om mensen weer zelf geld te laten verdienen. Zo werden er leningen verstrekt, zodat mensen weer in hun eigen levensbehoeften konden voorzien en hun oorspronkelijke inkomsteniveau terug konden krijgen. Het ondersteunen van de landbouw, visserij en kleinschalige handel heeft ertoe bijgedragen dat veel overlevenden van de tsunami weer in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. Voor dit doel zijn veelal zelfhulpgroepen georganiseerd. Beschadigde boten werden gerepareerd en nieuwe boten werden vervaardigd en geleverd, evenals netten, visopslagcontainers en vrieskisten. Met vaardigheidstraining op het gebied van veehouderij, teelt van gewassen, touwmakerij, visverwerking en verwerking van bananen, palmvezel, bamboe en kokosnoot werd men in staat gesteld alternatieve inkomstenbronnen aan te boren of weer op te pakken. Materialen werden verstrekt en de groepen werden getraind om effectief en zelfstandig bij te dragen aan het levensonderhoud van de individuele leden. Hier en daar werden verzekeringsinstellingen opgericht. De kleinschalige handel werd ondersteund en de lokale markten leefden weer op. Met de aanplant van mangrovesoorten en economisch belangrijke boomsoorten werd bijgedragen aan het kustherstel en de bescherming van kustbewoners.

Hulp voor moeders en kinderen.

Niet meer terugkijken

“Ik was mijn netten aan het voorbereiden, opeens was er de vloedgolf en de rest is geschiedenis,” vertelt Raja Rao, een van de vissers uit Telgu die de tsunami van heel dichtbij meemaakte. “Toen ik naar huis ging, kwam ik er achter dat er niks meer was. Ik vond alleen nog een oud vissersnet van mijn vader. Geen boot meer, geen netten, geen gereedschap, maar het ergste was: geen leefomgeving.” Raja Rao voelde zich een tijd erg depressief en onveilig. Toch was er ook optimisme. Rao kreeg zijn nieuwe boot in november 2005. Daarna heeft hij nooit meer teruggekeken. Inmiddels verdient hij weer een goede boterham met zijn visvangst. “Het goede was dat wij zelf betrokken werden bij de hulpverlening,” zegt Rao. “Zo konden we zelf de goede boten kiezen en zijn we nu erg tevreden.”

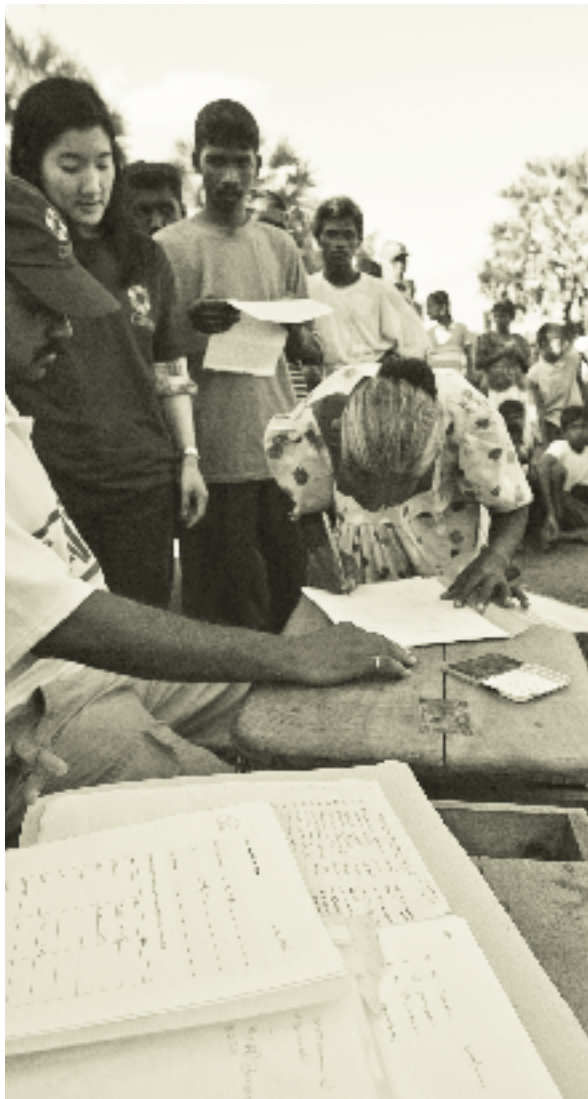
7.2 Geleerde lessen

India is een stabiel land en de hulpverlening is betrekkelijk voorspoedig verlopen. Partnerorganisaties hebben zonder al te grote problemen goed vorm kunnen geven aan hun projecten. Wel liepen de hulporganisaties tegen knelpunten aan, zoals het selecteren van de doelgroep, de samenwerking met de overheden van de getroffen deelstaten, het tijdrovende proces van het toewijzen van land en de coördinatie tussen de vele aanwezige andere hulporganisaties.

In het begin van de hulpverlening waren er problemen met het identificeren van de doelgroepen. Zo beschouwde de overheid de vissersgemeenschap als de zwaarst getroffen groep waardoor de aandacht van hulpverleners te eenzijdig gericht was op deze doelgroep. Toen duidelijk werd dat niet alleen de vissers waren getroffen, kregen de hulporganisaties ook meer oog voor andere doelgroepen. Daarnaast zorgde het kastensysteem in India voor belemmeringen voor het bereiken van specifieke groepen in de laagste kasten zoals de Dalits (onaanraakbaren) en andere gemarginaliseerde groepen. Deze groepen worden vaak niet in de door de overheid gehanteerde registratiesystemen opgenomen. Getroffenen uit de hoogste kasten wisten vaak de hoogste compensatie los te krijgen bij de overheid. Verder was er binnen de vissersgemeenschap verzet om Dalits te helpen. De NGO's

waren hier alert op en hebben zoveel mogelijk geprobeerd alle getroffen en te helpen en de hulp zo rechtvaardig mogelijk te verdelen. Ervaring heeft geleerd dat hulp aan gemarginaliseerde groepen mogelijk is, wanneer dit gelijktijdig gebeurt met hulpverlening aan de vissersgemeenschappen. Het principe 'building back better' is bij de wederopbouw gehanteerd. Dit heeft onder andere geleid tot huizenbouw met en voor Dalits die niet eerder een eigen huis hadden.

De huizenbouw liep om verschillende redenen vertraging op. De overheid wilde vanwege verkiezingen binnen korte tijd zoveel mogelijk getroffen huisvesting bieden. Dit leidde tot een lage kwaliteit van tijdelijke huizen en het selecteren van ongeschikte lokaties. Veranderende bouwrichtlijnen, slechte weersomstandigheden, kostenstijging van bouwmaterialen, late aanlevering van lijsten van begunstigden, trage toekenning van

grondrechten en bouwvergunningen waren allemaal oorzaken voor vertraging. Door het inzetten van deskundigen, een flexibele houding van de hulporganisaties, het betrekken van de lokale bevolking en betere coördinatie tussen organisaties hebben veel mensen weer een dak boven hun hoofd gekregen.

Naast het vasteland waren ook de Andaman- en Nicobareilanden getroffen. Door de grote afstand tussen de eilanden en het gebrek aan transportmiddelen, deden zich logistieke problemen voor. De communicatie verliep moeizaam, doordat er te weinig elektriciteit was aangelegd. Daarnaast was er weinig groot materieel om puin te ruimen. Met de aanvoer van transportmiddelen werd de situatie verbeterd en is de rehabilitatiefase afgerond.

Eén van de organisaties evalueerde al haar projecten in India op een participatieve manier, dit om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de interventies en de 'best practices' te inventariseren. Uit eerder geleerde lessen is gebleken dat participatie van begunstigden belangrijk is. Ook bij deze hulpactie is dat weer gebleken: het werken met lokale groepen heeft ertoe geleid dat gemeenschappen zelf kunnen bepalen wat ze nodig hebben en dat ze zelf initiatieven kunnen nemen.

7.3 Duurzaamheid en toekomst

Huisvesting, toegang tot gezondheidszorg en onderwijs, betere hygiëne, levensonderhoud van families en verbeterde watervoorzieningen moeten ervoor zorgen dat getroffen in staat zijn zichzelf te onderhouden. Bij de geboden hulp is niet alleen gelet op het opvangen van de grootste noden en korte-termijnbehoeften, maar is er veel aandacht geschonken aan capaciteitsversterking van de lokale gemeenschappen, NGO's en getroffen. In verschillende sectoren zijn professionals getraind om de lokale bevolking bij te staan, zijn coöperaties opgezet, bewustwordingscampagnes over verschillende thema's uitgevoerd, gemeenschapcomités opgezet en zijn vele bijeenkomsten gehouden. Dit om de zelfredzaamheid van lokale NGO's en lokale bevolking te vergroten en op die manier beter om te kunnen gaan met de gevolgen van een eventuele toekomstige calamiteit of ramp.

Wel spreken hulporganisaties de zorg uit of de overheid na hun vertrek de duurzaamheid van de projecten kan garanderen. Met 10-20% van de slachtoffers nog in tijdelijke behuizing zal de overheid in de komende jaren meer in deze sector moeten spenderen, al dan niet in samenwerking met lokale organisaties.

8. Somalië

De tsunami bereikte zelfs de kusten van Somalië. Ook daar boden SHO leden hulp.

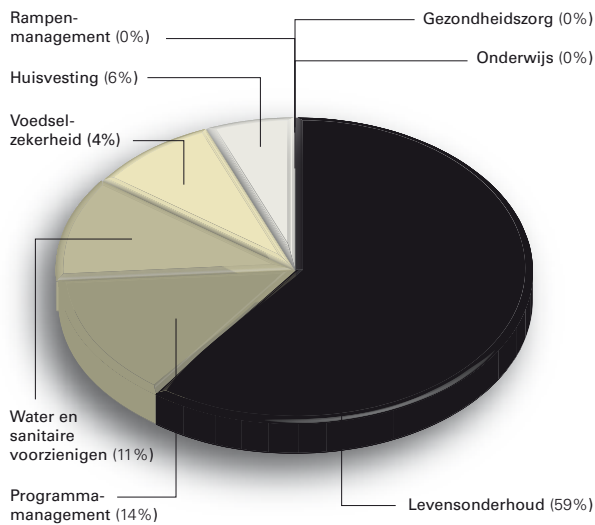
Het UNDP rapporteerde in Somalië 290 doden en vermisten, de verwoesting van 2.000 gebouwen en 600 boten.

8.1 Resultaten in de hulpverlening

Alle geplande projecten zijn uitgevoerd, zij het met enige vertraging vanwege de onveilige situatie in Somalië. In het totaal is er bij afronding € 1,3 miljoen besteed, waarvan 55% aan wederopbouwprojecten en 45% aan noodhulp.

Terugkijkend op de noodhulpfase is veruit het meeste besteed aan kosten van levensonderhoud: 75%. Het betrof activiteiten om de eerste noden te lenigen, zoals transport en verspreiding van voedselpakketten, dekens, jerrycans, keukensets en materialen voor onderdak.

Figuur 6: Bestedingen in Somalië

Somalië

Levensonderhoud	59%
Programma-management	14%
Water en sanitaire voorzieningen	11%
Voedselzekerheid	9%
Huisvesting	6%
Rampenmanagement	0%
Gezondheidszorg	0%
Onderwijs	0%

Tijdens de wederopbouw werd aan levensonderhoud veruit het meeste besteed. Inkomensvergroten trainingen werden gegeven, watersystemen en infrastructuur verbeterd.

8.2 Duurzaamheid en toekomst

Het werken in Somalië werd bemoeilijkt door ernstige veiligheidsproblemen, het ontbreken van een centrale overheid, een zwakke infrastructuur en het ontbreken van een formeel banksysteem. De mensen in de getroffen kuststreek zijn slachtoffer van meerdere rampen: het slepende conflict tussen verschillende clans, de aanhoudende droogte, de tsunami en daarna nog eens de overstromingen in 2006. Om het principe van 'Do No Harm' te kunnen hanteren, werd de hulp in de kuststreek niet alleen beperkt tot de direct door de tsunami getroffen mensen maar ook tot andere, indirect getroffen mensen in dezelfde streek. Geld werd overgemaakt via zogenaamde "money wires" wat voor enig oponthoud zorgde in de hulpverlening.

Naast de geboden noodhulp, bestaande uit het verstrekken van goederen en materialen om te voorzien in de basisbehoeften, hebben de projecten geleid tot economische activiteiten. Ook de verbetering van infrastructuur heeft tot een blijvende positieve bijdrage geleid; namelijk betere transportmogelijkheden en betere toegang in het algemeen.

Wegen in Somalië opgeknapt

Al snel werd door hulporganisaties besloten een grote weg te herstellen in het district Bender Beyla. Daar profiteren nu al 900 gezinnen van, doordat de mannen aan die weg werken en daarvoor betaald krijgen. Als de weg klaar is, hebben 20.000 mensen daar baat bij. Ze kunnen dan weer goederen naar de markten brengen.

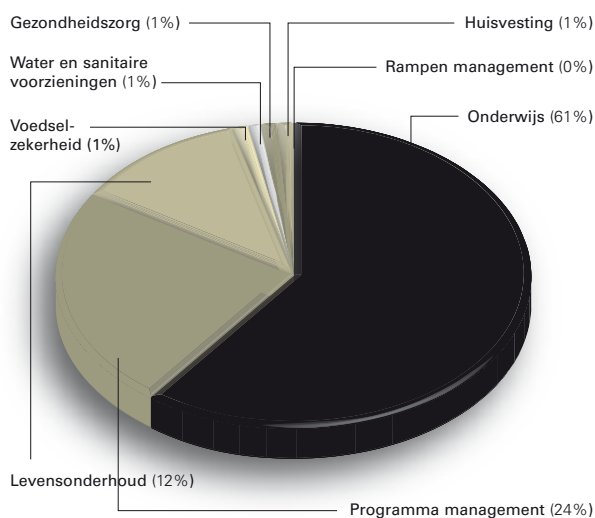
9. Birma

In Birma zijn 100 mensen omgekomen of vermist door de tsunami. Tussen de 1000 en 1300 huizen werden verwoest en 200 boten beschadigd. Veel vissers verloren hun visbenodigdheden (UNDP).

9.1 Resultaten in de hulpverlening

De schade in Birma bleef beperkt. Het bedrag dat werd toegewezen aan projecten, € 352.396, werd volledig besteed. Tijdens de noodhulpfase werd het meeste besteed aan levensonderhoud en voedselzekerheid. Families ontvingen voedselhulp en werden ondersteund om hun werk weer op te pakken en een inkomen te genereren. Daarnaast werd een brug gebouwd, werden muskietennetten gedistribueerd en werd een aantal huizen gerepareerd. Vermiste migranten in Thailand werden getraceerd en counseling werd uitgevoerd met achtergebleven familieleden.

Figuur 7: Bestedingen in Birma

Birma

Onderwijs	61%
Programma management	24%
Levensonderhoud	12%
Voedselzekerheid	1%
Water en sanitaire voorzieningen	1%
Gezondheidszorg	1%
Huisvesting	1%
Rampen management	0%

Tijdens de wederopbouwfase lag de nadruk van de hulpverlening op onderwijs. In totaal werden 27 scholen gerenoveerd en 11 nieuwe scholen gebouwd. Alle scholen werden voorzien van meubilair, toiletten, regenwateropvangtanks en zonne- en windenergie.

9.2 Duurzaamheid en toekomst

Aanvankelijk kon de hulpverlening redelijk goed haar werk doen. Maar na massaprotesten in 2007 werd de toegang tot het projectgebied lastiger. Het totalitaire regime controleerde alles en het reizen door buitenlanders werd belemmerd. Hogere autoriteiten werden aangesproken als er obstructie van de hulpverlening werd geconstateerd.

De met SHO-geld gefinancierde projecten zijn afgerond. De lokale partners hebben nauw samengewerkt met de getroffen gemeenschappen. Er zijn onder andere gemeenschapscomités opgericht die verantwoordelijk waren voor het managen van de projecten. Dit heeft geleid tot een sterk gevoel voor eigenaarschap onder de lokale bevolking. De projecten hebben bijgedragen aan een betere sociaal-economische positie van de getroffen gemeenschappen en zij zijn beter in staat om met de lokale autoriteiten te onderhandelen. Verder is de capaciteit van de lokale partners versterkt op het gebied van onder andere rampenmanagement.

10. Thailand

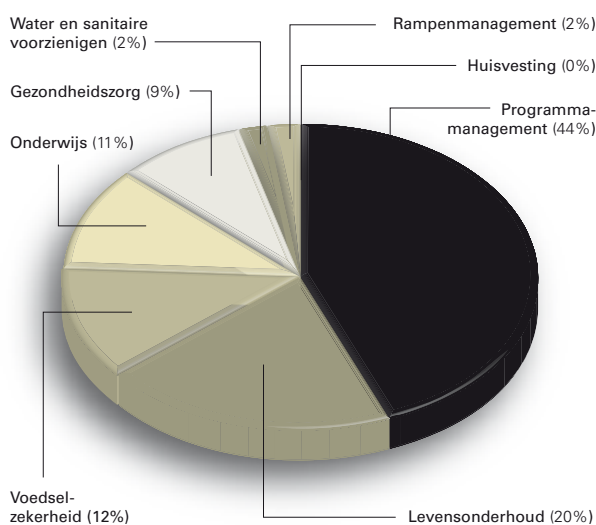
In Thailand vielen 5.395 doden, onder wie bijna 2.000 Thai en bijna 2.000 buitenlanders. De overige omgekomenen zijn nooit geïdentificeerd. Vierhonderd vissersdorpen werden getroffen, waarbij vele vissers hun boten en visnetten verloren en daarmee hun inkomstenbron. Ook de toeristensector werd zwaar getroffen; 120.000 mensen verloren hun baan. De schade wordt door UNDP op 2,1 miljard dollar geschat.

10.1 Resultaten in de hulpverlening

De schade in Thailand was, ten opzichte van andere landen, beperkt en de Thaise regering gaf te kennen zelf goed voor de getroffen en te kunnen zorgen. Vandaar dat voor projecten in Thailand 'slechts' ongeveer € 333.000 besteed is aan projecten.

Tijdens de noodhulpfase is € 42.000 besteed aan voedselzekerheid. In 11 districten werd voedselhulp geboden. Verder werden 700 tot 1000 overledenen en vermiste migranten getraceerd en werd aan familieleden medische hulp verstrekt.

Figuur 8: Bestedingen in Thailand

Thailand

Programma-management	44%
Levensonderhoud	20%
Voedselzekerheid	12%
Onderwijs	11%
Gezondheidszorg	9%
Water en sanitaire voorzieningen	2%
Rampenmanagement	2%
Huisvesting	0%

Doktersbezoek.

Tijdens de wederopbouw investeerden de hulporganisaties bijna de helft aan programmamanagement en een kwart aan levensonderhoud. 163 vrouwen waren hierdoor in staat om een klein winstgevend bedrijf op te zetten.

Eén hulporganisatie concentreerde haar activiteiten op migranten- en vrouwenrechten; recht op arbeid en tot sociale basisvoorzieningen. Een ander ondersteunde hiv/aids-trainingen voor medewerkers van ziekenhuizen en diverse NGO's.

36 Nederlandse slachtoffers

De tsunami kostte het leven aan 36 Nederlanders. Het ging voornamelijk om toeristen die op vakantie waren in Thailand. Het Rampen Identificatieteam werd ingezet om de slachtoffers te identificeren. Alle Nederlanders die als vermist waren opgegeven, zijn teruggevonden of als dodelijk slachtoffer herkend.

10.2 Duurzaamheid en toekomst

In Thailand begon de regering snel met de hulpverlening aan de getroffen, maar ze sloot daarbij de migranten uit Birma uit. NGO's namen deze taak op zich. De migranten uit Birma zijn veelal illegaal in Thailand en kunnen daardoor geen aanspraak maken op de hulp. Onder de migranten was grote angst dat zij uitgezet zouden worden; dit is ook in verschillende gevallen gebeurd. Het opstellen van

Kinderen maken tekeningen om hun trauma te verwerken.

een lijst van vermisten en de identificatie van omgekomen migranten bleek niet gemakkelijk. Veel migranten waren bang om de bureaucratische procedures te doorlopen.

Vissers die angst hadden weer de zee op te gaan kregen hulp bij traumaverwerking. In het begin richtten de hulporganisaties zich vaak op één kwestie, bijvoorbeeld de voorziening van een huis. Hierdoor kwamen andere vragen niet aan bod en was er geen aandacht voor traumaverwerking. De partnerorganisaties van de SHO hebben dit opgepakt.

Er worden waarschuwingssystemen opgezet door de Thaise regering. Migrant uit Birma ontwikkelen nu zelf een waarschuwingssysteem in de gemeenschap dat in het bijzonder op evacuatie is gericht.

Hulp aan migranten in Thailand

In de toeristische gebieden in Thailand werken veel Birmese migranten. Ook deze (veelal illegale) migrantenfamilies zijn door de tsunami getroffen. Met een speciaal project worden vrouwen die weduwe zijn geworden en hun kinderen geholpen. Het biedt de achtergebleven vrouwen de mogelijkheid om hun persoonlijke en economische situatie te verbeteren. Kinderen kunnen weer naar school en worden begeleid in traumaverwerking.

11. Geleerde lessen

Nooit eerder werd er vanuit de SHO zo'n grote hulpactie opgezet als na de tsunami in Azië. De omvang van de verwoestingen, het recordbedrag aan ingezamelde gelden, de media-aandacht en de hoeveelheid betrokken hulporganisaties waren buitengewoon. Er werd van de hulporganisaties verwacht hulp te verlenen in totaal verwoeste gebieden, waar hele dorpen waren weggevaagd, infrastructuur was verdwenen en families radeloos achter waren gebleven door het verlies van dierbaren, onderdak en inkomen. De ramp ging de lokale organisaties en autoriteiten te boven. Zij waren zelf getroffen door het verlies van personeel en huisvesting. Onder andere gebrek aan gekwalificeerd personeel, onduidelijkheden in het overheidsbeleid, conflictsituaties, schaarste van materialen en het ontbreken van infrastructuur zorgden voor vertraging in de hulpverlening. Het feit dat de omvang van de ramp enorm was en er tien verschillende landen waren getroffen, kostte de hulporganisaties ook meer tijd dan in elke andere rampsituatie tot op dat moment.

De SHO-leden hebben een lange en brede ervaring in het bieden van noodhulp en wederopbouw. Geleerde lessen uit het verleden zijn zoveel mogelijk toegepast tijdens de hulpverlening, maar ook nu bleek weer dat elke situatie anders is. Per land deden zich specifieke knelpunten voor waaraan hulporganisaties zich moesten aanpassen of waarvoor ze maatregelen moesten treffen om de hulp zo goed mogelijk plaats te laten vinden.

Indirect getroffen

19 december 2007 was een gelukkige dag voor Koneshan Jeyachandran (23), zijn vrouw Ranjini (21) en hun 1-jarig dochtertje Pavithra. Ze konden hun nieuwe huis met cementen vloer betrekken! Het gezin leefde in een kleine hut van palmbladeren die niet droog bleef. De familie Jeyachandran had flink te lijden onder de tsunami. Gelukkig niet omdat ze familieleden hadden verloren, maar hun mandenmakerij leverde niet langer geld op. Ze verzorgden manden voor de vissers. Maar de vissers kregen na de tsunami nieuw en moderner materiaal, waardoor de manden niet meer nodig waren. De familie Jeyachandran werd geholpen met het ontwikkelen van nieuwe producten voor een nieuwe afzetmarkt.

11.1 Samenwerking en coördinatie

Samenwerking en coördinatie waren twee belangrijke pijlers van de hulpverlening in de getroffen gebieden. Het grote aantal aanwezige hulporganisaties maakte samenwerking onderling noodzakelijk maar zorgde tegelijkertijd voor moeilijkheden in de coördinatie. Dit laatste werd versterkt door het – zeker in het begin – ontbreken van sterke overheidscoördinatie in getroffen landen. Gaandeweg verminderde het aantal organisaties en zetten

zowel de regeringen als de NGO's zelf uiteenlopende coördinatie-initiatieven op. De coördinatie van en samenwerking tussen organisaties onderling verbeterden de situatie, maar bleven tijdens de hele hulpoperatie een aandachtspunt.

Het opzetten van coördinatiecentra heeft de samenwerking tussen verschillende instanties verbeterd en maakte dat de overgang van noodhulp naar wederopbouw soepeler verliep. Coördinatiemechanismen dienen een sterkere rol te krijgen en sneller geïnitieerd te worden bij een dergelijke grote hulpactie. Dit betekent dat hiervoor tijd moet worden gemaakt door lokale staf en consultants, zonder dat processen hierdoor vertraagd worden.

Naast samenwerking tussen hulporganisaties onderling hebben alle hulporganisaties direct of via internationale koepelorganisaties samengewerkt met lokale partnerorganisaties. Lokale partners kennen de lokale situatie, structuren, cultuur en kunnen gemakkelijk de lokale bevolking betrekken bij de hulpprogramma's. Betrokkenheid van alle partijen, inclusief de getroffen en de overheid is belangrijk voor een goede integratie van programma's in de wederopbouwfase. Door de lokale bevolking te betrekken bij de hulpverlening, sluit deze beter aan bij de lokale behoeften. Daarnaast zorgen partnerorganisaties die gevestigd zijn in getroffen gebieden voor efficiency.

Schommelen op Atjeh.

Vrijwilligers voor rampenbestrijding

Na de tsunami zijn veel waarschuwingssystemen ontwikkeld. Maar wat is zo'n systeem waard als mensen de signalen niet herkennen en niet weten hoe ze moeten reageren? Daarom zijn er heel veel trainingen gegeven. Aan professionele hulpverleners zoals brandweerlieden, politiemensen en artsen, maar ook aan jongeren en vissers. Wanneer is er sprake van een ramp? Welke natuurlijke hulpbronnen kunnen we gebruiken? Waar kan ik naartoe vluchten? Hoe waarschuw ik anderen? Bij een tsunami-alarm in Sri Lanka bleek de training haar vruchten te hebben afgeworpen. Coördinatoren brachten mensen op de hoogte en hielpen met het evacueren naar veilige gebieden. Het alarm kon gelukkig worden ingetrokken.

11.2 Begunstigden

Het 'Do No Harm'-principe is toegepast bij het selecteren van begunstigden van een project. Spanningen worden voorkomen door gelijktijdig

voor verschillende groepen activiteiten te organiseren. In Sri Lanka, Atjeh en Somalië werd behalve aan tsunami-getroffenen ook hulp verleend aan getroffen van conflicten of andere noodsituaties in de regio. Hierdoor zijn ongelijke behandeling en de mogelijke daaruit voortvloeiende spanningen tussen bevolkingsgroepen zoveel mogelijk voorkomen.

Voor de continuïteit van de wederopbouwactiviteiten is betrokkenheid van de gemeenschap cruciaal. Geleerde lessen uit het verleden laten onder andere zien dat het belangrijk is om oog te hebben voor een rechtvaardige man-vrouw verhouding. Tijdens de hulpverlening is actief gezocht naar vergeten groepen onder tsunami-getroffenen, zodat de hulpverlening niet alleen bij beter bedeelde en beter georganiseerde groepen terecht zou komen. Zo werd verscherping van bestaande tegenstellingen voorkomen.

In Sri Lanka werd aanvankelijk te veel hulp geconcentreerd op de visserijsector. Veel organisaties gaven vlak na de ramp boten aan de getroffen,

Mobiele medische klinieken werden ingezet om ook afgelegen plekken te bereiken.

waardoor sommige mensen ten onrechte boten ontvingen en de markt verzadigd raakte. Vissers waren weliswaar zwaar getroffen, maar er waren ook andere groepen die hun bron van inkomsten verloren door de tsunami. Dit leidde tot een aanscherping van de strategie van SHO-lidorganisaties en gastdeelnemers. De organisaties namen meer tijd voor analyse van de lokale behoefte van getroffen. Bij inkomstgenererende activiteiten kwam meer aandacht voor marktanalyse en onderzoek naar de productieketen.

Hoewel verantwoording en transparantie richting donoren belangrijk zijn en er (terecht) veel aandacht voor is, wordt verantwoording naar de ontvangers van de hulpverlening soms vergeten. Meer en meer wordt erkend dat het belangrijk is dat de doelgroep op de hoogte is van de agenda van lokale organisaties en donoren en dat er mechanismen worden ontwikkeld die ruimte geven aan de doelgroep om invloed uit te oefenen op de besluitvorming. De vele uiteenlopende (vaak ook politieke) belangen ter plaatse bemoeilijken dit proces. Regelmatige en adequate communicatie en voorlichting over de activiteiten konden bestaande of ontstane spanningen tussen verschillende groepen begunstigden wegnemen.

11.3 Tijd en flexibiliteit

Rehabilitatieprogramma's vereisen een lange-termijnvisie. Om duurzaamheid van de programma's te waarborgen is deelname van de lokale bevolking belangrijk. Dit is vaak een tijdrovend proces. Door de grote schade en het verlies van vitale infrastructuur, plus de tijd die overheden nodig hadden voor besluitvorming, bleek de aan-

vankelijk beschikbare tijd van twee jaar voor een verantwoorde wederopbouw krap en zette dat de hulpverlening soms onder druk. De SHO besloten in 2006 de bestedingstermijn van twee jaar met een jaar te verlengen tot 31 december 2007. Dit gaf hulporganisaties de tijd om projecten af te ronden of over te dragen aan partnerorganisaties of lokale overheden.

Extreem krachtige golven

De tsunami produceerde extreem krachtige en lange golven, die een dag later opdoken langs de kusten van Peru en Canada. Volgens onderzoekers gingen deze golven nog een paar keer om de aardbol heen voordat ze definitief verdwenen.

Flexibiliteit van toegewezen fondsen was nodig omdat de omstandigheden veranderlijk waren; bijvoorbeeld een veranderde veiligheidssituatie, gewijzigd overheidsbeleid of veranderde behoeften bij de getroffen gemeenschappen. In Indonesië heeft het conflict plaatsgemaakt voor een vredessituatie. Dit heeft geleid tot een behoefte aan vredesopbouwactiviteiten, die in de door de tsunami getroffen gebieden mede uit SHO-gelden gefinancierd zijn. Het grote aantal organisaties dat in de getroffen gebieden werkte, veroorzaakte competitie en overlap van de hulpactiviteiten. Dit heeft ertoe geleid dat organisaties hun geplande activiteiten moesten wijzigen omdat een andere organisatie de hulp al leverde. Projectvoorstellen moesten ten eerste gezien worden als een uitgangspunt voor de hulpverlening, met ruimte voor bijsturing tijdens de uitvoering.

12. Samenvatting

De tsunami van Tweede Kerstdag 2004. Bij bijna iedereen roepen deze woorden meteen weer beelden op. Beelden van de enorme verwoestende golven, mensen die wanhopig probeerden zich vast te grijpen, de kaalgeslagen stukken land en de kracht van het water. Niet eerder zagen we zo duidelijk en op zo'n grote schaal welke verwoesting water kan aanrichten.

De vloedgolven die volgden op de zeebeving bereikten soms een hoogte van meer dan 30 meter en rolden de kusten van tien verschillende landen op. Het precieze aantal slachtoffers zal nooit helemaal duidelijk worden. Zeker is dat er 228.000 mensen omkwamen en ruim 5 miljoen mensen direct of indirect getroffen werden. Zij verloren familieleden, hun huis, hun straat, hun school, soms alles. Wereldwijd werd met ontzetting gereageerd. De giften voor de slachtoffers stroomden binnen en de Samenwerkende Hulporganisaties gingen vanaf dag één aan de slag. De nood was hoog en de omvang niet te overzien maar dat er onmiddellijk geholpen diende te worden was duidelijk. De SHO-leden beschikken over een netwerk van lokale partnerorganisaties ter plekke. Lokale organisaties gingen onmiddellijk aan de slag. Hulp van buiten kwam ook snel op gang. De eerste hulpvluchten vertrokken al snel met medisch personeel, voedsel, dekens en tenten. Door onmiddellijk te beginnen met levensreddende hulp, het verzorgen van gewonden en het verstrekken van schoon drinkwater bleven epidemieën gelukkig uit.

De gulle Nederlandse bevolking zorgde er met ontelbare acties voor dat de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) een recordbedrag van € 203.336.868 op giro 555 inzamelden. Dit bedrag werd aangevuld door het Ministerie van Buitenlandse Zaken met een bijdrage van € 5 miljoen. De SHO-gelden werden verdeeld over achttien Nederlandse hulporganisaties om de slachtoffers van de tsunami bij te staan.

De hulp

In totaal is er drie jaar lang in zes verschillende landen hulp geboden door de acht SHO-leden en de tien gastleden. Alle leden werkten zelf of via een koepelorganisatie samen met partnerorganisaties ter plaatse. Bijna de helft van alle hulp is gegeven in Indonesië. In dit land werd met name de provincie Atjeh zwaar getroffen. De tsunami veegde een groot deel van het door een burgeroorlog verscheurde provincie kaal. Huizen, scholen, auto's, kerken, markten en mensen; bijna niets bleek bestand tegen het water.

Zelfs olifanten werden ingezet om puin op te ruimen.

Natuurlijk lag in de beginfase de nadruk op noodhulp. Medische zorg om levens te redden, tijdelijk onderdak, voedsel en schoon drinkwater. Maar al snel werd er ook begonnen met ondersteuning voor de langere termijn. Doordat de tsunami de kustgebieden trof, werden vissers zwaar getroffen. Duizenden boten werden gerepareerd en gebouwd, netten en ander visgerij verstrekt. Honderdduizenden mensen werden dakloos door de tsunami. Tijdens de wederopbouw werd het meeste geld dan ook uitgegeven aan huisvesting en levensonderhoud. In totaal werd € 60 miljoen euro besteed aan huizen en tijdelijk onderdak. Duizenden getroffen ontvingen (semi)permanente huisvesting. Tijdens de (her)bouw van huizen werd extra aandacht besteed aan de veiligheid en hun aardbevingsbestendigheid.

Resultaten en toekomst

Naar schatting hebben drie miljoen getroffen en geprofiteerd van de projecten van de deelnemende organisaties van de SHO. De hulp zorgde er niet alleen voor dat mensen weer een dak boven hun hoofd kregen en in hun onderhoud konden voorzien, maar ook dat ze toegang kregen tot gezondheidszorg, schoolmaterialen en –gebouwen, ziekenhuizen en medicijnen, voedsel, schoon drinkwater en ander levensonderhoud. Naast de materiële zaken werd ook veel geïnvesteerd in het versterken van lokale capaciteit. Dit werd gedaan door het geven van trainingen en voorlichting, het houden van bewustwordingscampagnes over allerlei thema's en het opzetten van groepen (gemeenschaps-, samenwerkings-, spaar- en kredietgroepen). Naast het versterken van lokale capaciteit binnen de gemeenschappen was er veel aandacht voor het versterken van capaciteit bij partnerorganisaties. Specifiek werd er veel training gegeven over rampenmanagement, zoals rampen voorbereiding en risicovermindering. Dit moet ervoor zorgen dat mensen minder kwetsbaar zijn bij een volgende ramp en zich beter kunnen beschermen tegen de gevolgen daarvan.

*) Binnen Unicef international zijn alle bestedingen onderzocht. Voor Unicef Nederland is het onmogelijk inzage te geven in accountantsrapporten van Unicef International, op grond van algemene afspraken die gelden binnen de Verenigde Naties, en ook binnen Unicef International. Dit heeft geleid tot een oordeelonthouding van de accountant van Unicef Nederland. De Samenwerkende Hulporganisaties vertrouwen erop, dat Unicef Nederland de gelden uit de tsunami-actie heeft besteed volgens de binnen Unicef International geldende kwaliteitsstandaarden (zie voor meer informatie de brief van Unicef op pagina 38).

Moeilijkheden

De ramp kwam onverwacht en trof 10 landen tegelijk. Overheden, lokale organisaties, dorpen en families waren niet voorbereid op een dergelijke noodsituatie. Waarschuwingssystemen ontbraken en preventieve maatregelen, zoals bijvoorbeeld het vrijwaren van een kustzone voor bebouwing, waren niet toegepast of genegeerd. Ook de internationale hulporganisaties hadden aanvankelijk moeite om efficiënt en effectief op deze ramp in te springen. Hulporganisaties stuiten op verschillende knelpunten tijdens het verlenen van hulp. Zo kampten Sri Lanka en Indonesië bijvoorbeeld met conflictsituaties en werd de hulpverlening in Somalië bemoeilijkt door het ontbreken van een centrale overheid. Ook waren er knelpunten die voor meerdere landen opgingen zoals ontbrekende of gebrekkige infrastructuur, gebrek aan bouwmaterialen als gevolg van de verwoestingen en tekort aan gekwalificeerd personeel, onduidelijk overheidsbeleid en de grote hoeveelheid aan hulporganisaties.

De SHO-leden hebben tijdens de hulpverlening lessen getrokken uit de knelpunten die zij tegen kwamen. Gaandeweg de hulpactiviteiten is er nog meer geïnvesteerd in coördinatie. Kennis van de lokale context is opnieuw van grote betekenis gebleken, vooral in conflictsituaties. Alle hulporganisaties hebben samengewerkt met partnerorganisaties of met lokale afdelingen van koepelorganisaties in het veld. Hierdoor konden getroffen makkelijker betrokken worden bij de projecten, waardoor zij zich eigenaar van de projecten voelen, wat de duurzaamheid vergroot.

Dat coördinatie belangrijk was tijdens de grootschalige hulpactiviteiten rond de tsunami, werd bevestigd door de Tsunami Evaluation Coalition (TEC). De TEC was een internationaal initiatief om de hulpverlening in een breder perspectief te evalueren. Naar aanleiding van deze evaluatie discussieerden SHO-deelnemers over de conclusies en de mogelijke verbetering van de hulpverlening.

Financiën

Met deze actie was een recordbedrag aan ingezamelde gelden van de SHO gemoeid. Dat betekent voor de SHO dat het, meer dan ooit, nodig is om een inzichtelijke financiële verantwoording af te leggen zowel naar het Nederlandse publiek als naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Alle eindrapportages zijn voorzien van een assurance-rapport*. Ook de uiteindelijke verantwoording van de SHO is door een externe accountant onderzocht.

In totaal was er, na aftrek van alle in Nederland gemaakte kosten, € 199 miljoen euro beschikbaar voor hulpactiviteiten, waarvan € 198 miljoen daadwerkelijk is besteed (99,6%). Een deel van het bedrag dat niet besteed is, bestaat uit nog niet verantwoorde bestedingen in Sri Lanka vanwege de verlengde bestedingstermijn. Een klein bedrag is niet besteed; dit komt door hogere verwachte rente opbrengst of lager uitgevallen projectkosten. Deze bedragen zijn teruggestort op giro 555.

Tabel 4: Staat van baten en lasten inzake de tsunamiactie

Baten giro 555	
- opbrengsten uit publieksdonaties	€ 203.336.868
- subsidie van Ministerie van Buitenlandse Zaken	€ 5.000.000
- rente giro 555	€ 204.312
Lasten giro 555	
- Kosten beheer en administratie	(€ 1.202.680)
- Kosten eigen fondsenwerving	(€ 2.285.000)
Totaal beschikbaar voor verdeling	€ 205.053.500
Baten deelnemers SHO-actie	
- beschikbaar voor verdeling van giro 555	€ 205.053.500
- rente deelnemende organisaties	€ 4.318.234
Lasten deelnemers SHO-actie	
- gerealiseerde AKV over publieksdonatie	(€ 10.285.726)
- gerealiseerde AKV over bijdrage ministerie	(€ 135.275)
Totaal beschikbare voor hulpverlening (projectgeld)	€ 198.950.733

Informatie per land

In **India** zijn 18.405 doden gevallen ten gevolge van de tsunami. Vooral de visserij, huisvesting en infrastructuur hebben grote schade opgelopen. In totaal is er in India € 30 miljoen besteed. Mede dankzij de stabiele regering is de hulpverlening voorspoedig verlopen.

Indonesië werd het hardst getroffen met ruim 167.000 dodelijke slachtoffers. Bijna de helft van de beschikbare SHO-gelden (€ 95 miljoen) is naar Indonesië gegaan. De conflictsituatie in Atjeh zette in eerste instantie veel druk op de hulpverlening. Na de vredesovereenkomst (augustus 2005) verbeterde de situatie. Alle projecten gefinancierd met SHO-gelden zijn afgerond.

In **Birma** kwamen 100 mensen om het leven. Veel vissers verloren hun visbenodigdheden en daar-

mee hun bron van inkomsten. Het toegewezen bedrag (ruim € 350.000) is in eerste instantie besteed aan levensonderhoud en voedselzekerheid. Ook zijn bruggen en scholen herbouwd.

Somalië rapporteerde 290 doden en vermisten. Onder andere vanwege de onveilige situatie in het land zijn projecten met enige vertraging uitgevoerd. In totaal is € 1,3 miljoen besteed, waarvan 55% aan wederopbouw en 45% aan noodhulp. De verbeterde transportmogelijkheden hebben voor een positieve bijdrage gezorgd.

In **Sri Lanka** vonden 35.000 mensen de dood en raakten ruim een half miljoen burgers ontheemd. De SHO-bijdrage aan Sri Lanka bedroeg ruim € 67 miljoen. Door de grote inzet van de lokale bevolking en hulpverleners konden de eerste vissers

Deze visser kan weer aan de slag met hulp van de SHO.

binnen enkele weken na de ramp de zee weer op. Behalve een positieve uitwerking op het levensonderhoud en voedselvoorziening van families zorgde dit er ook voor dat mensen hun leven weer op konden pakken en hun trauma konden verwerken. Tijdens de wederopbouw is het meeste geld besteed aan huisvesting. Het conflict tussen de Tamil Tijgers en het leger is van negatieve invloed op de hulp geweest. Ook is er onzekerheid over de duurzaamheid van de tsunami-programma's, als gevolg van de vijandelijkheden.

De blik van de Nederlandse samenleving ging vooral naar **Thailand**. Daar kwamen 5.395 mensen om, onder wie tientallen Nederlanders die op vakantie waren. De vissers en de toeristensector werden zwaar getroffen. Toch ging er een relatief klein bedrag (€ 333.000) naar Thailand, omdat de regering liet weten zelf goed voor de getroffen te kunnen zorgen.

Meer informatie

Op de website: www.giro555.nl kunt u de complete eindrapportage vinden van de Samenwerkende Hulporganisaties over de Tsunami actie. Ook staan daar de bijlagen waarin uitvoerig is opgesomd welke hulp er is verleend. De gedetailleerde deelrapporten van de organisaties zelf kunt u opvragen bij de deelnemende organisaties.

Succes kost tijd

De familie Puvinyagam raakte haar huis kwijt door de tsunami. Kumarasami, zijn vrouw en 3 kinderen verbleven 5 maanden in vluchtelingenkampen. Tot hun grote vreugde werd hun aanvraag voor een nieuw huis goedgekeurd. Maar een inkomen verdienen viel niet mee. Kumarasami ontving een kleine lening van € 33,- waarmee hij een kippenboerderij begon. Door geruchten over de vogelgriep werd de vraag naar kippen te klein. De familie zat weer zonder inkomen. Met een tweede lening van € 125,- gooide de familie Puyinyagam het over een andere boeg. Ze importeerden zeep uit Colombia. Eigenlijk kreeg mevrouw Puyinyagam de lening vanuit een ondersteuningsproject voor vrouwen. Samen hebben ze nu een winstgevend bedrijf dat zo'n € 100,- per maand oplevert. De aanhouder wint!

13. Assurance-rapport

Orange Nieuwslaan 1
1075 AH Amsterdam
Postbus 5308B
1007 BA Amsterdam

REGISTRARACCOUNTANTS

TELEFOON (020) 571 23 45
TELEFAX (020) 664 21 87
E-MAIL: info@dubois.nl
www.dubois.nl

Dubois E Co.

Aan: de Commissie van Toezicht en het directeurenoverleg van de Samenwerkende Hulporganisaties te Den Haag.

ASSURANCE-RAPPORT
inzake de financiële rapportage van de actie 'Help slachtoffers aardbeving Azië'
(Tsunami-actie)
opgesteld door de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO).

Inleiding
Het Assurance-rapport is opgesteld in opdracht van de SHO.
De (financiële) informatie die door de deelnemers is opgesteld en die de basis vormt van de door ons onderzochte (financiële) informatie is conform het financieel reglement van de SHO van 14 juni 2006 opgesteld en door de accountants van de deelnemers onderzocht en van een accountantsverklaring voorzien. Wij hebben derhalve op deze (financiële) informatie geen accountantscontrole toegepast.
Hieronder lichten wij toe welke werkzaamheden wij als accountant van de SHO in het kader van deze opdracht hebben uitgevoerd.

Opdracht
Wij hebben de in deze eindrapportage 'Help slachtoffers aardbeving Azië' (Tsunami-actie) in hoofdstuk 4 opgenomen financiële rapportage over de periode 26 december 2004 tot en met 31 december 2007 op verschillende aspecten onderzocht. De financiële rapportage van de Tsunami-actie is door de SHO samengevoegd op basis van de door de aan de SHO deelnemende organisaties aangeleverde (financiële) informatie.

Aard en reikwijdte van de verrichte werkzaamheden
Wij hebben onze werkzaamheden verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 3000, "Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie" (onderdeel van de Controle- en Overige Standaarden). De opdracht houdt in dat wij in het kader van deze opdracht onderzoek hebben ingesteld naar de getrouwheid van de aan de financiële rapportage ten grondslag liggende financiële informatie van de door de SHO ingezamelde gelden en de daarmee samenhangende actie- en overige kosten in het kader van de Tsunami-actie en de verdeling van die ingezamelde gelden over de aan de SHO deelnemende organisaties conform de besluitvorming van de SHO. Daarnaast hebben wij een onderzoek ingesteld naar de juiste samenvoeging van de financiële informatie van de deelnemers over de periode van de Tsunami-actie, zoals opgenomen in deze financiële rapportage.

Verrichte werkzaamheden
Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

Het instellen van een onderzoek naar de getrouwheid van de aan de financiële rapportage ten grondslag liggende financiële informatie van de door de SHO ingezamelde gelden en de verdeling hiervan in het kader van de Tsunami-actie:

1. vastgesteld dat de baten van de SHO in het kader van de inzamelingsactie en de overige baten juist en volledig in de financiële rapportage zijn verantwoord;

M. Rasmus
A.F.M. van Kesteren
C. Offerman
J.J.H.G. Steeg
drs. P.A.J.M. Bonants
drs. R.W.J. Bruijnse
drs. A.P. Buijs
drs. J.J.M. Hoijbeek
drs. G. Viner
drs. J.P. Walder
drs. P.W.A. Koolen, RC

2. vastgesteld dat de actie- en overige kosten en de verdeling van de gelden over de aan de SHO deelnemende organisaties, juist en volledig in de financiële rapportage zijn opgenomen conform de besluitvorming van de SHO.

Het instellen van een onderzoek naar de juiste samenvoeging van de (financiële) informatie van de deelnemers over de periode van de Tsunami-actie:

3. de bedragen die als SHO-baten in de (financiële) informatie van de deelnemende organisaties zijn opgenomen, getoetst aan de besluiten van de SHO;
4. de juistheid vastgesteld van de tellingen en de samenvoegingen in de in dit verslag opgenomen financiële rapportage;
5. kennisgenomen van de door de accountants van de deelnemende organisaties verstrekte accountantsverklaringen bij de (financiële) informatie.

Toegepaste criteria

Bij de uitvoering van onze opdracht hebben wij de volgende criteria toegepast:

- standaard 3000 "Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie" (onderdeel van de Controle- en Overige Standaarden);
- het goedgekeurde financieel reglement van de SHO van 14 juni 2006.

Conclusie

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden concluderen wij dat de baten en lasten van de SHO in het kader van de Tsunami-actie en de verdeling over de aan de SHO deelnemende organisaties juist en volledig in de financiële rapportage zijn opgenomen. Wij hebben geconstateerd dat de (financiële) informatie van de deelnemende organisaties inzake de Tsunami-actie juist is samengevoegd conform de hieraan ten grondslag liggende besluiten van de SHO. Daarnaast hebben wij geconstateerd dat de (financiële) informatie conform het financieel reglement van de SHO is verantwoord in de in dit verslag opgenomen financiële rapportage van de Tsunami-actie.

Wij hebben kennisgenomen van alle accountantsverklaringen bij de (financiële) informatie van de deelnemers en geconstateerd dat het oordeel dat in deze accountantsverklaringen wordt gegeven goedkeurend is, met uitzondering van de accountantsverklaring die is afgegeven bij de (financiële) informatie van Stichting Nederlands Comité Unicef (Unicef).

De accountant van Unicef heeft bij de (financiële) informatie van Unicef een accountantsverklaring van oordeelonthouding afgegeven met betrekking tot de bestedingen van Unicef Nederland voor zover besteed via Unicef International te weten € 22.569.169. De redenen voor het afgeven van deze accountantsverklaring zijn in het verslag op pagina 38 toegelicht.

Amsterdam, 25 november 2008

Dubois & Co. Registeraccountants

Origineel getekend door M. Karman en
A.P. Buteijn

14. Toelichting Unicef

Voor elk kind
Gezondheid, Onderwijs, Gelijkheid, Bescherming
KINDEREN EERST

Aan: het directieoverleg van de SHO

CC: de heer M.H.A. Bauman, PricewaterhouseCoopers
Accountants
de heer M. Karman, Daboïs & Co

Van: directie Unicef Nederland
Koos Mink en Ingrid Visscher

Geachte leden van het directieoverleg van de SHO,

datum
19 november 2008

De interne beheersing van Unicef International en Unicef Nederland is op een zodanig niveau dat deze voldoende waarborgen biedt voor een betrouwbare informatievoorziening. Datzelfde interne beheersingssysteem is toegepast op het onderhavige traject van de Tsunami-actie. Zo zijn in de periode oktober 2005 t/m januari 2008 13 onderzoeken door accountants van Internal Audit New York uitgevoerd, zowel op het hoofdkantoor als in het veld, in een aantal gevallen ondersteund door PricewaterhouseCoopers Accountants. Bovendien heeft Unicef International uitvoerig gerapporteerd over de bestedingen van de Tsunami-gelden

Tot nu toe zijn de uitzettingen van de werkwijze, de contacten met Internal Audit, directie en de overlegde rapporten, ook voor derden, voldoende inzicht gevend gebleken. Genève (Unicef Europa), New York (Unicef International) en Unicef Nederland hebben vertrouwen in de opzet van de werkwijze en gehanteerde procedures die door de VN en de bij de VN betrokken landen zijn geëkkordeerd. Wij hebben gelet op de werkwijze en gehanteerde procedures geen aanleiding te twijfelen aan de juiste en volledige bestedingen van de gelden van de Tsunami-actie.

Unicef Nederland en PricewaterhouseCoopers Accountants hebben op basis van de ontvangen Tsunami middelen van de SHO en het financieel reglement van de SHO een nadere informatiebehoefte bepaald om inzicht te krijgen in de audit-rapporten van Internal Audit van Unicef International.

Uiteindelijk is het Unicef Nederland onmogelijk gebleken deze rapportages ter inzage te krijgen door een oorzaak, die buiten de invloedssfeer van Unicef Nederland en anderen ligt, namelijk: het inzage geven in audit reports wordt belet door regels van de Verenigde Naties. Er wordt nooit aan derden (inclusief landencomités van Unicef) inzicht gegeven in audit reports, niet van Internal Audit Verenigde Naties en daaronder Unicef, noch in audit reports, die op regeringsniveau zijn opgesteld. Dit besluit van de Verenigde Naties, genomen op afwijkingen van internationale politieke aard, geldt voor alle audit reports van de Verenigde Naties, en daaronder Unicef. Door het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken werden desgevraagd deze afspraken ons ook nog eens duidelijk bevestigd. Unicef Nederland heeft derhalve geen inzicht kunnen krijgen in de uitkomsten van de uitgevoerde audits. Deze onzekerheid betreft alleen de bestedingen door Unicef Nederland voor zover via Unicef International besteed, te weten euro 22.569.169.

PricewaterhouseCoopers Accountants heeft op grond van het voorgaande de conclusie getrokken dat het niet kunnen verkrijgen van deze informatie leidt tot een accountantsverklaring van oordeelonthouding bij de financiële verantwoording van de SHO-Tsunami-gelden.

Dit laat overlet het door Unicef hiervoor geuite vertrouwen in het functioneren van procedures, interne controles en accountantscontroles bij Unicef International als waarborg voor een juiste besteding van de door Unicef Nederland aan Unicef International afgedragen middelen.

Met vriendelijke groot,
Unicef Nederland

J. Mink
Algemeen directeur a.i.

I.A. Visscher
Operationeel directeur

15. Adressen en Contactpersonen

Voor specifieke informatie over een SHO-(gast)organisatie kunt u contact opnemen met een van de onderstaande persvoorlichters:

SHO-organisaties:

ICCO/Kerk in Actie	Henk van IJken	(030) 880 17 91	06 22 14 79 82
Oxfam Novib	Jolanda van Santen	(070) 342 19 56	06 22 38 86 99
Cordaid Mensen in Nood	Jos de Voogd	(070) 313 62 68	06 12 99 12 79
Nederlandse Rode Kruis	Sebastien Kraaijeveld	(070) 445 57 28	06 51 52 51 11
Stichting Vluchteling	Tirsa Hofstee	(070) 346 89 46	06 25 18 86 34
Tear	Suzanne Vermeulen	(0343) 51 48 44	06 41 88 92 55
Terre des Hommes	Esther Adam	(070) 310 50 00	06 20 49 92 95
Unicef	Martin de Beer	(070) 333 93 79	06 14 79 95 99

Gastdeelnemers:

CARE Nederland	Camille Fontyn	(070) 310 50 50	
Habitat for Humanity	Tirza van Hal	(023) 547 48 14	
Hivos	Marijke Haanraads	(070) 376 55 34	
Plan Nederland	Sonja Zutt	(020) 549 53 55	06 51 84 31 62
ZOA vluchtelingen zorg	Ewout Suithoff	(055) 366 33 39	06 55 83 07 20
Save the Children	Marinke Ros	(070) 338 44 48	
SOS kinderdorpen	Frederike Godron-Kemps	(020) 512 16 71	
World Vision Nederland	Wouter Kok	(033) 464 34 57	06 51 53 04 86
Family Help Programme	Jacqueline Blokhuis	(053) 475 74 73	06 51 27 78 32
TNT	Marc Potma	(020) 500 61 38	

Actiesecretariaat

Het actiesecretariaat van de SHO bevindt zich bij het Nederlandse Rode Kruis, de huidige voorzitter, tel: 070 44 55 680.

Colofon

Uitgave Samenwerkende Hulporganisaties (SHO)

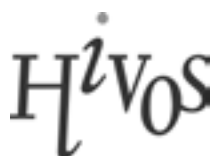
© Den Haag, oktober 2008

Lay-out:	Robin Sala (Ontwerpkamer, Utrecht)
Drukwerk:	Drukkerij Libertas, Bunnik
Teksten:	Samenwerkende Hulporganisaties, Elselyjn Mulder (Oxfam Novib)
Drukwerk- begeleiding:	R. Windster Trapenberg
Redactie:	Madeleine Brasser en Elselyjn Mulder (Oxfam Novib) en Polly Breur
Eindredactie:	Polly Breur (PBid)

Samenwerkende Hulporganisaties

Gastorganisaties

www.giro555.nl

info@giro555.nl